

Ioannis Lodovici Viuis Valentini, De epistolis conscribendis.

<https://hdl.handle.net/1874/400644>

IOANNIS

LODOVICI VI.

uis Valentini, de Epi-
stolis conscri-
bendis.

Antuerpæ apud Michaellem
Hillenium in Rapo, An.
M.D.XXXIII.

IOHANNIS

RODOVICI

et

aliorum

episcoporum

et

aliorum

episcoporum

IOANNIS LODOVICI

Vivis de conscribendis Epistolis,

Ad Idiaqueum a secretis

Caroli V.

Vum instituerem Idiaquee opusculum de epistolis componendis edere, quarum per magnus est usus in omnes vitæ partes, visum est mihi tuo nomini inscribere. nō quod his meis præceptis ipse indigeas, qui præceptores facultatis huius ac duces habes Ciceronem, & Plinium quorum vestigijs felicissime insistis, magna cū admiratione omniū, qui sciunt, quā breui tempore, quod in latinis literis concupieras, sis assecutus. Sed quia nemini magis videtur ea tractatio cōgruere, quā ei, cui sunt quotidie permultæ maximis de rebus Latinæ epistolæ quū tuo ipsius, tū Caroli Cæsaris nomine conscribendę. deniq; pro nostra coniunctissima amicitia & voluntate tua quicquid ab altero proficiscatur, non potest non esse alteri longe gratissimū. Epistola est sermo absentium p̄ literas, in hoc enim ea est reperta, vt conceptus animi, & cogitata aliorum ad alios fida mādati interpres,

IOANNIS LODOVICI VIVIS

& nuntia perferat. Epistolarū vsus est inqt
D. Ambrosius ad Sabinū, vt disiuncti loco-
rū interuallis affectu adhaereamus, in quibus
inter absentes imago refulget praesentiae, &
collocutio scripta separatos copulat, in qui-
bus etiā cū amico miscemus animū, & men-
tem ei nostram infundimus, sic ille, dicta est
Graecis a mittendo *ἐπιστολή* ceu quis dicat
missoriam, vocabulo nō recepto. Nam in-
ter praesentes nihil est opus epistola, nisi for-
te si quid certis praescriptisq; es acturus ver-
bis, vt Suetonius Caesarem Augustū refert
sermones cū singulis, etiā cū Liuia sua gra-
uiiores, nō nisi scriptos, et e libello habere so-
litū, ne plus minusve loqueretur ex tēpore
quā oporteret, & arrogantissimus ille domi-
nus Romæ nihil vnq; cū seruis egit nisi nu-
tibus, aut de scripto, sicuti est apud Tacitū.
Excogitati quoq; codicilli inter hoies eadē
in vrbe, ac vicinia, sed quibus visere inter se
parū vel placebat, vel licebat, aut certe com-
modius scriptis agebatur res, quorū codicil-
lorū frequens est apud Ciceronē, Tacitū &
alios mentio. Antiquissime epistolę in hoc
vnū paratę erant, vt aliquid absentī nuncia-
rēt de rep, aut priuata, quid actū, quid futu-

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

rū, quid gereretur, quid vellent fieri, aut se-
 cus. Cuiusmodi videmus esse Ciceronianas
 & præcipue ad T. Atticū. deinceps omnia,
 quæ dici, quæq; scribi possent, sub epistolæ
 ambitū venerunt. Cicero ad Curionē. Epi-
 stolarū inquit genera multa esse nō ignoras,
 sed vnū illud certissimū, cui⁹ causa res ipsa
 inuēta est, vt certiores faceremus absentes,
 si quid eos scire aut nostra, aut ipsorū interes-
 set. Reliqua sunt epistolarum genera duo,
 quæ magnopere me delectāt, vnū familiare
 & iocosum, alterū seuerū & graue. Itaq; illa
 vera est & germana epistola, per quā signifi-
 camus alicui, id quod in negocijs vel eius
 interest scire, vel nostra, quales sunt prope-
 modū nunciatorię, petitorię, cōmendatiorię,
 cōsultoriæ, admonitoriæ, & si quæ sunt eius
 generis, quæ vicē absentię scribētis impleāt.
 Additę sūt postea cōsolatoriæ, cōciliatorię,
 præceptorię, disputatorię de omni argumē-
 to philosophię, iuris, antiquitatis, omniū de
 niq; disciplinarū, atq; earū rerū, quæ de scri-
 pto inter maxime præsentēs agerent. Sic a
 Platone de philosophia scribit ad Dionysiu
 & alios, a Seneca ad Luciliū, a Hieronymo.
 Ambr. Augu. Cipriano de reb⁹ sacris ad va

IOANNIS LODOVICI VIVIS
rios. Citantur Catonis Censorij, & multorum
iuris consultorum libri de quaestis aut respō
sis per epistolā. Nolo in presentia differere,
quā late nomē epistolae extendendū sit. sed
certe si recipimus, vt quicquid salutationē
praefert, epistola dicatur, quid causae erit:
quin libri Tusculanarum quaestionū Cice
ronis aut de finibus epistolae nominent ad
Brutū: de senectute vero & amicitia, ad At
ticū, de officijs ad Marcum filiū: vel si ora
tioni pro Milone, aut in Verrē salutationē
praeponas ad iudices, epistolae sint: sed non
fit ideo vir ea foemina, quae sumit foemora
lia, aut ense cingitur, ita non omnis liber fit
epistola cui praeposita est salutio, nisi naru
ram & ingenium sumat epistolae, quā statim
demonstrabimus. bene Plinius Cæcilius,
aliud est historiā scribere, aliud epistolam, si
gnificans in natura illarum esse discrimen.

De inuentione epistolae.

Inuentionem epistolarū cum aliqua par
te dispositionis coniungemus, praecipue in
exordijs, propterea quod haec saepenumero dis
iungi non possunt commode, eadem enim
sunt locis aliquot de vtriusque praepcepta, & ple
rius epistolas scripturi maxime circa principi

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

pia conflictantur, tanq̄ inter scopulos, faci-
 leq; reliquū cursum cōficerēt, si modo eua-
 lissent ex ambagibus portus. In initio illud p̄-
 fandū est inuentionē omnem non solū epi-
 stolę, verum cuiuscunq; alterius generis ser-
 monis orationisve, vt etiā in his quę loqui-
 mur, haud penitus artis esse, sed prudentiæ,
 quę paritur ex ingenio, memoria, iudicio,
 atq; vsu rerum, a nobis vero tradendis arti-
 bus adiuuatur, nō perficitur, admonetur, nō
 omnino instituitur. Ne quis se vel hoc loco
 vel in alijs, aut a me ipso, aut ab alio quopiā
 scriptore aut magistro plenā cognitionem
 componendarū epistolarū, alteri usq; omni
 no generis orationis accepturū speret. Sūt
 enim, qui præcepta damnent tanq̄ inutilia,
 quę nō statim ex stupido acutum reddant,
 peritum ex rudi. Itaq; sit hoc primum præ-
 ceptū, adiuuari a nobis inuentionem, & pro-
 moueri hisce formulis, quę nec ipsę virium
 sunt aliquid habiturę, nisi vsus atq; exercita-
 tio accesserit. hæc præfatus ad rem venio.
 Scripturus epistolā consideret quis, & cui
 scribat, & quibus de rebus. Qui sumus nos
 ad illū, qui ille in se. Aut enim ignotus sumus,
 aut notus, amici, aut inimici, leuiter seu dubie

IOANNIS LODOVICI VIVIS

amici, aut aperte, & aperte, pares, aut impares, & hoc varijs in rebus, genere, fortunis, eruditione, ætate. Tū ille quo genere, plebeius an patritius, honesto an sordido, qua fortuna, summa, magna, mediocri, infima, nulla. q̄ rerū statu, liber an seruus, opiniosus an obscurus, bonę an malę fama, ociosus an occupatus, sutor an sartor, qua eruditioe, magna, mediocri, media. Theolog⁹, medicus, phīs, iuris cōsultus, vsurerū an secus, q̄ ingenio & moribus, tristis an hilarus, remissus an seuerus, placidus an iracūndus, humanus an suspiciosus, facilis an difficilis, acutus an hebes. hec enim vno mētis intuitu facile percurremus omnia, et momēto tēporis. Frequēter enim excusandū est, quod ignotus scribas, aut leuiter amicus, aut tāto viro, aut ei i quē forsan crederis inimico esse aīo, hoc primū purgabis. nā ita fert natura ipsa nostri ingenij vt resoluta epistola & lecto scribentis nomine, admiretur is, cui scribit, si ab ignoto, si a leuiter charo, si ab inimico mittat ita vel impudētie, vel temeritatis, vel arrogātie vel dementie scribentē apud animū suū statim iniūrio damnat, q̄ fit vt nō tantū aspernet literas, sed authorem ipsum oderit, idq; eo

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

acrius, si superciliosus sit, aut morosus, & in eū ipsum odij affectū procliuis. Ergo occurrendum, nā & in ipso foro noui oratores re ipsa cogebantur ante alia omnia de se loqui, cur dicerent. Sic Cicero. pro Sexto Roscio Amerino, quā orationē habuit ad iudices primā, & pro lege Manilia, quæ fuit ad populū prima. Sumendū igitur principiū vel ex te, aut rebus tuis, vel ex illo, aut reb⁹ eius vel ex re ipsa, de qua scribis, idq; tanq̄ exordio. Ex te ad hūc fere modū, sp̄ te amasse, coluisse illū, ubiq; optime & sensisse de illo, & dixisse, dolere q̄ tā diu illi ignotus, aut tenuiter notus fueris, quē ita sis sp̄ de ingenio ac virtute admiratus, aut dolere, q̄ in animū eius inciderit ea suspicio de tua in eū voluntate, quō tu amicitia illā sp̄ inter præcipua tua bona numeraris, allegabis, si potes, documētū aliqd' amicæ tuæ voluntatis erga illū, culpā reñcies in eos, q̄ vestre amicitie inuiderint, aut in illū ipsū, si licet, sed modeste, & sine asperitate, aut ī tuā imprudētiā ac ætatē, aut ap̄ te culpā fateberis, si ita res poscat. pœnitere te & daturū operā, vt re ipsa sentiat, quemadmodū sis iā affect⁹ erga illū. A reb⁹ tuis, amicitia cōem cū aliq̄ demonstrabis, aut paternā.

IOANNIS LODOVICI VIVIS
ab illo ingenium, literas, humanitatem, virtutes,
quas es in eo admiratus adduxisse te ad scri-
bendum, ut in conciliatorijs. Ignotus es, sed
ille omnes incredibili humanitate comple-
ctitur, aut cupiditate benefaciendi. Tu lite-
rae eius aut prudentia effecerunt, ne ipse aut
cuiquam esse posset ignotus aut quemquam putare
debebat ignotum sibi, aut ad se nihil pertine-
re, idem de potentia, ut duci, ut regi, ad quem
tanquam ad asylum accurrendum est, nec dis-
cernendum quis notus, quis ignotus, omnes
sunt satis noti, qui se illius curae crediderunt.
Efficiendum potissimum, ut magis videamur, virtu-
tibus illius adducti, quam alleciti fortuna, &
in commemoratione virtutum, ne sit species vana
assentationis, sed id ostendemus nos ha-
bere compertum, vel in nobis, si quo affecti
sumus beneficio ab illo, vel audisse ab ijs, qui
experti sunt, vel cognovisse nos ipsos, vel
vidisse, ita testimonium aliquod afferemus
ex opere. ut in viris doctis ex libris ab eis
editis, orationibus habitis, praelectionibus,
disputationibus, & ea maxime commemo-
rabimus illius bona, quae ad rem, de qua scri-
pturifumus aptissima fuerint, ut clementiam,
si petimus veniam, humanitatem, si amicitiam, li-

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

beralitatē, si beneficiū, prudentiā & probi-
tatem, si consiliū. A rebus ipsius, velut a
communi amicitia, a paterna, a rebus de qui-
bus scribimus, vt rem esse honestam, doctā,
argutam, ideo dignam, de qua illi scribatur,
aut necessariā, ideo coactos esse nos ad eum
tanquā ad arā confugere, vel vt ob fortunas
ad diuitē, ob iustitiā ad Iudicem, ad regē, ad
magistratū, maluisse nos vitij cuiusuis suspi-
cionē subire, tamen si nobis grauissimam, in
animo duntaxat illius, quē nos tāri facimus,
quā non scribere, necessitatē fortissimū esse
telū, cui nemo resistat, & honestius est, quū
id fit pro altero, aut rē esse eiusmodi, vt quū
eam pernoverit nō te vel temerariū iudicet
qui scripseris, vel cōfidentē, sed virum haud
quaquam malū, & in rebus bonis animolum, cō-
tra potius iudicaturus esset recordē te, si ne-
glexisses. Est etiam apud amicum excusan-
dū, cur de re aliqua scribas, de qua poteras
coram agere, Cicero Luceio. Coram me te
cū eadem hęc agere sæpe conantem, deter-
ruit pudor quidā pene subrusticus, quæ nūc
exponam absens audacius, Epistola enim
non erubescit. Hęc est prima coitio, quę, vt
ille dicit in comœdia, acerrima est, cætera

IOANNIS LODOVICI VIVIS

sunt proniora post hanc, et magis expedita. Ideo prima epistola vehementer est elaborandū, ne apud nouum erga nos animum in suspicionem veniamus cuiusquam vicij, aut impudentiæ, aut arrogantia, aut loquacitatis, aut ostentationis, aut vafricie, aut putidæ affectationis, aut immodicæ assentationis et parasiticæ, aut scurrilitatis, aut imperitiæ, aut imprudentiæ: plurimū enim in prima cōpactione positū est, sicut in vasis teneris adhuc & mollibus, quū coalescūt. Nec puto quēquā admonendū esse non omnia omnibus cōgruere, videndū cui possis admirationē de ipso tuā allegare, cui paternū hospitium, cui curā subditorū. Quod si nihil habes, quare scribas, excusandū, tū cōtemplabere, qui sit ille, cui scribis, nā hinc tota epistola temperat. Ad fortunatū & superciliosum, reuerentius, modo absit assentatio, ad morosum & asperū parcius & leuius, ad rudem aut hebetē apertius, ad ingeniosum accuratius, & maiore apparatu, si eo delectatur, & sic se venerari arguit. docto ad antiquitatē accommodatius, ad occupatū breuiter, ad ociosū fusius, si rē nō ingratā facturus es, ad hilarē lete, ad humanū minus scrupulose, & anxie, ad seue

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

rū subtriste, ad remissum iocose, ad mœstū
 mœste, ad amicū certū aperte, & cū magna
 fiducia, ad incertū dubie; sed sic, vt se credat
 diligi, & diligas re vera, hoc lex nature, hoc
 melior naturæ lege Christus iubet, ita vt in
 gratitudinis ille sese damnet merito, ni reda
 met, ad inimicū, vt cogites amicū posse fie
 ri, & apertus sp̄ parat usq; maneat reditus in
 gratiā, vt absit oīs asperitas, & mansuetudi
 nē quandā animi exeras, etiā in inimicum. et
 præstabit meminisse p̄fessionis nostræ, qua
 vetamur quenq̄ odisse, ita vt emendatū illū
 ostendas cupere te, nō perditū & viciū odis
 se, amare hoīem. Ad parē charū simpliciter
 ac familiariter, ad minus familiarē cautius,
 & comiter, citra deiectionē, ad inferiorē hu
 mane, vt nō videaris loqui ex alto, sed ex æ
 quo, vel infimis, hoc boni mores suadēt, hoc
 pietas sacrosancta præcipit. Exēpla erūt vsu
 facilia. Oīno tollendū est e vita genus illud
 epistolarū fallax, insulsū, ineptū, q̄ signa oīa
 volūtātū cōfundūt, adeo blādū & assentato
 riū, vt nullo penitus mō scribētis possit aiūs
 dignosci, quales sūt eplē q̄ noīant aulicę, &
 bñ educatæ. Nā human⁹ cogitat⁹ tāta mole
 corpis cōtectus impenetrabilis est, p̄fert q̄.

IOANNIS LODOVICI VIVIS
dam tenus sermone, q̄ si hic quoq̄ fictus sit
penitus & coniectus, quid reliquū sit ad ho
minem noscendum, qualis erit hominū cō
municatio, & societas inter se, quū nemo be
neuolū & inaleuolum distinguet, & lupum
ad se recipiet pro ouicula, aut hanc fugiet lu
pi saeuitiam formidans. sed hæc alterius sunt
instituti. Iam de rebus epistolæ.

De rebus Epistolarum.

Epistola quascunq̄ res potest continere,
sed nos propius ad rationem præceptorum
in aliquot eā genera partiemur, pingui qui
dē, & rudi Minerua, sed ad captū tyronum
apposite. Nā vel de rebus ad nos spectanti
bus loquimur, vel ad eum, cui scribimus, vel
ad vtrunq̄, vel de alienis. Sunt in nobis, vt
in omnibus hominibus, animus & corpus,
sunt externa. in animo mens. in qua iudiciū,
sagacitas, ingeniū, & in hoc acumen, celeri
tas, hebetudo, tarditas, eruditio, ruditas. me
moria thesaurus eruditionis & rerū omniū
quæ vidimus, quæ audiuius, deniq̄ aliquo
cepimus sensu siue exteriori, siue interiori
in eadem facilitas, difficultas, firmitas. imbe
cillitas, est etiā voluntas, in qua expetitioes
& fugæ rerū, tum bonarum tum malarum.

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

sub his partibus affectus læti in re præſenti
 & tristes, & vtrique in re futura, & præterita.
 In corpore, quæ ad extremam cutem, color,
 species, aut deformitas, quæ in nervis, robur
 aut infirmitas, quæ in intimis, valetudo, quæ
 ad totum, pulchritudo, aut fœditas, tū, quæ,
 ad id sustentandū, victus. Extra nos sunt pe-
 cuniæ, vestimenta, denique omnia, quæ possi-
 dentur, honor, dignitas, genus, acta, amici,
 patria, inimici, infamia, & post nos posteri-
 tas. Ergo epistola vel ad nos pertinet in cō-
 memoracione alicuius rei, ex ijs quæ dixi-
 mus, velut in ingenio enarratio nostrorum
 studiorum, in memoria, gratiarū habitio vel
 actio, in voluntate explicatio morum. in af-
 fectibus, si quare sumus cōmoti. in corpore
 qua valetudine. in externis, qua fortuna, qd
 amici pro nobis egerint, aut nō egerint, aut
 inimici nocuerint, aut tentarint. itaque vel ali-
 quid cupimus in ingenio. sicut auxiliū eru-
 ditioni aut prudentiæ, in memoria, cogni-
 tioni rerū, in volūtate moribus, aut pietati,
 quæ sunt consultoriæ. in affectibus, beneuo-
 lentiā conciliare, quæ est conciliatoria, aut
 fouere, atque augere conservatā, quæ est offi-
 ciosa, aut quærelam vel indignationē apud

IOANNIS LODOVICI VIVIS
illum effundimus. In corpore remediū aut
conseruationem valetudinis, aut firmitatis,
vel pertinet ad victum, quæ sunt partim ex
consultorijs, partim ex petitorijs. In rebus
externis, omnes, quibus aliquid cupimus,
vocantur petitoria, quæ de pecunia, digni-
tate, honore, contra inimicum, si auxilium
imploratur, pro amico autem nominatur
commendatoria. In illo cui scribimus, aut ali-
quid eius narramus tantum, aut etiam lauda-
mus, quæ est panegyrica, aut ad voluptatē,
quum iocamur, aut fabellam referimus, quæ
illum exhilaret, aut ad commodū eius per-
tinet, quales sunt præceptoriam, consultoria,
hortatoria, admonitoria, castigatoria, gra-
tificatoria de rebus omnibus, de ingenio,
de memoria, de corpore & rebus eius, de
externis quæ sunt cōsolatoria, & incitatoria,
quæ ad affectus tendunt, & alia, quibus af-
fectum aliquem vel excitare conamur, vel
excitatum sedare. Ad vtrunq; spectant, quæ
de communibus rebus, & de cōmuni eru-
ditiōe, de communibus negotijs, quales
sunt mercatorum, expostulatoria, inuecti-
ua. Aliena sunt, quum refertur quid gestiū
vel in aliena domo vel in aliena repub. quid

DE CONSCRIBĒN. EPISTOLIS.

quis dixerit, egerit, cogitarit, & loquor ad
 sensum gentilium nimis iam a nobis rece-
 ptum, atq; approbatum, qui prater sua, &
 amicorum, ciuitatisq; publica, reliqua a se
 aliena existimabant esse. Quanto rectius, et
 ad naturam propius, senex ille in fabula, ad
 se cruciatem. homo sum, humani nihil a me
 alienum puto, admiscetur vero narratio-
 nes illius modi, omnibus epistolarum gene-
 ribus, & fiunt mistæ epistolæ, quæ omnia
 sint a me dicta velut exēpli gratia. quis enim
 aut vniuersa complectatur, aut persequatur
 singula, quæ sunt infinita: meritoq; philoso-
 phi negarunt de singularibus, vtpote innu-
 meris, esse scientiã. Sed nos iam vsum inci-
 piamus tradere. De nostris rebus dicemus
 modice, modeste, pudibunde, parce, vt absit
 species omnis arrogantia, quam ne in maxi-
 mis quidem viris ferimus, videturq; velut
 venenum, quod res alioqui pulcherrimas
 superfluum corrumpit. ad eūdem modum
 si de iniuria vel cōtumelia nostri querimur,
 aut omnino verba facimus, ne videamur ce-
 ci amore nostri rapi, quod vitium græci φιλία
 λαυτία nominant, cōtrarium Apollinis præ-
 cepto, quo admonemur, vt se quisq; norit,

sed duci iudicio, ita ne multum detrahamus illi, de quo querimur, dum nobis indulgemus, ne illud audiamus de Satyra. Quum tua peruideas oculis male lippus in vinctis, Cur in amicorum vitium tam cernis acutum, quam aut aquila, aut serpens Epidaurius. ita rem non exaggerabimus verborum atrocitate, sed civilius omnia explicabimus, & mansuete. scribere vero nos ad illum potiss. dicemus, quod pro summo nostro mutuo amore libenter curas omnes, cogitationes, affectus, læta, & tristia in illius sinum deponimus, id esse nobis vnicum levamen anxietudinum. Si petimus aut rem honestam, aut mediam, nam turpem nec decet bonum virum petere, nec petitam concedere, honestam voco consilium, amicitiam, admonitionem, institutionem, mediam vero & quasi neutram, pecuniam, fauorem, adiumentum pro nobis, aut amicis. Ad sit in petitione omni pudor, nam inferiorem se facit quisquis rogat. Sed in alijs rebus, & apud alios, maior, aut minor. Rem honestam liberius petemus, & audacius, modo ne admisceatur impudentia, & velut imperiositas quædam, tanquam non roges, sed impe-

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

res, quod in Bruto culpatur M. Tullius, ostendit, cur petas, cur ab eo potissimum, nam si causa non sit petendi, videtur res insolens aut arrogans, aut inepta, & superuacanea petere, velut si vetula, vel auriga, a magno Theologo roget explicari sibi mysterium trinitatis, vt ab Augustino traditur, vel Hilario. tum cur ab eo petas, quod plurimum in ea re valeat, scire, te illum, non negare alijs, minus negaturum tibi, amico, beneuolo, admiratori ad similem modum in conciliatione amicitiae, esse te admiratorem linguae graecae & latinae, quae quum in illo sint exactissime, cupere te esse illi per familiarē, porro illum talem esse, vt humanitate illa inexhausta vniuersos ad se alliciat, & complectatur. Apud amicū, aut hominem valde humanū ac facilem, qui solet libenter eiusmodi prebere, quae nos cupimus, breuius licebit agere, & simplicius, ostensa fiducia ex amicitia nostra, aut illius moribus, quae fiducia valet etiā apud leuiter amicos, vt pra nobis feramus magnā beneuolentiā, ex qua oritur eiusmodi fiducia. nā indignantur saepenumero amici magnis & ambitiosis precibus aliquid ab se amicos contendere, supicant enim illos non satis amare, aut cō

IOANNIS LODOVICI VIVIS

fidere amorū mutuo, quod si in rebus honestiss. attingendum cur petas, & cur ab illo, quanto id magis faciendum est in re media: in qua erit adhibēda cura paulo maior. Sed id quoque ex personis temperandum est, eius ad quem scribitur, & qui scribit. quippe si sit pater, aut frater, aut chariss., aut qui debet, aut qui semper solet, nihil opus est magno verborum ambitu, nisi res sint mutatae, vt duriora & difficiliora tempora, iactura rei familiaris, te factum minus amabilem, aut quid tale. Discipulus incunctanter petit a magistro, quæ sunt institutionis. priuatus a magistratu, quæ iuris, aut æquitatis doctus a potente vel principe alimenta ocij literarij, nā si ab his non petat, qui dabunt: sartores ne & rhedarij: tū qd' doct' adiuuat principem bonis monitis, princeps doctū fauore, ac pecunia, vterq; qua re plurimum valet. Si alienior sit, & non adeo familiaris, ostende aliquid cur dignus sis, qui impetres. ex te, quoniam amicus, aut quod amasti semper, aut ad illum maluisti accurrere, quam ad aliū quemuis, cui mauis, vel quod tantum amas, vel ob eius probitatem, debere hoc tantum beneficium, quam vlli alteri,

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

vel quod plurimum ei debes, ideo plus ve-
 lis debere, quod est ingenui, sicut Cicero
 ait, animi. aut quoniam debere omne graue
 est, malle te bonis debere, quam indignis,
 ita enim fit leuius, aut si in eum tua vlla extāt
 beneficia, leuiter admoneas, & parce citra
 exprobrationem, declara quantū te deuin-
 ciet, quantam habiturus sis semper gratiam,
 quomodo obseruaturus semper tempus, vt
 remunereris, si qua possis. nō solere te ingra-
 tum esse vel minimis beneficijs, aut officijs,
 quanto minus futurum in hoc tanto, aut tali
 tempore, nam petentis gratitudo vehemen-
 ter elicit dantis benignitatem. Si cui opus
 fuerit, habet ea, quæ sunt in p̄sona, petimus
 propter genus, propter patriam, propter cō-
 munionem studiorum, propter magistra-
 tum, propter amicos, propter inimicos, præ-
 sertim communes, hoc se rogare, quo eget,
 vt communium inimicorum audaciam cō-
 pescat, & calumnias retundat, quod est te-
 lum acerrimum, animo præsertim affecto.
 tum ex causa, te hoc petere in alimenta stu-
 diorum, liberorum, coniugis, aut amici pau-
 peris. ex illo, nosse te liberalitatem eius, præ-
 sertim in eos, qui ob eiusmodi causas petūt

IO ANNIS LODOVICI VIVI S

illum scire quid sit studere, quot rebus sit opus, aut quid sit familiam sustinere ideo didicisse miseris succurrere, non ignarum mali, denique si nihil sit in nobis dignum, ob quod petamus, illum certe esse dignum, qui det. hoc ei fore pium, honorificum, laudabile, hoc semper studuisse, in hoc subiisse tot labores, parasse tot opes, ut plurimis proficeret. & hæc dicentur ambicioso reuerenter, graui contracte, læto fusius & hilarius, sic tamen, ut ne nimium miseriam nostram videamur velle ostentare, & quasi clamare dignos esse nos misericordia, ut existimemur imbecille nimis, atque impotenter ferre nostras res asperas, Sed obniti, & reluctari, quantum possumus, premi tamen interdum ab illis, atque vrgeri, sic enim natura fert, ut minus misereamur eorum, quos abijcere se in aduersitate cernimus, & nimis lamentari suam fortunam, tanquam rem indignissimam patiantur, ita semper honestiores sunt pro alio lachrymæ, quam pro nobis ipsis, nisi forte ignosci nobis precamur.

De Epistolis commendatitijs.

PRO alio quum petimus, si argumentum est simile superioribus, ad eundem fere mo

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

dum tractatur, quo docuimus. Commenda-
tionis vero hæc sunt præcepta. primū oīum,
vt dignum ostendamus hunc esse illius gra-
tia, & fauore. dignus sit vel ex commenda-
to, vel ex nobis, qui cōmēdamus, vel ex eo,
ad quē scribimus. ex cōmodato, si demon-
stramus in eo esse aliquid, propter quod me-
reatur diligī, percurrendū per ea, quæ in per-
sona posui, nēpe genus, quia nobilis, patriā,
quia Romanus. ingeniū, quia festiuus, acu-
tus, Græcus, Latinus, Musicus, Philosophus,
Theologus, vir prudens, & multis in nego-
tijs versatus. animū, quia probus, modestus,
moderatus, & quum primis gratus, si quid
ei benefeceris. Tum corpus, quod agilis, celer,
formosus, robustus. Iam externa, quod præ-
diatus, pecuniosus, gratiosus apud regem,
apud multitudinem, magistratus. & accom-
modanda sunt hæc moribus, atque vsu illius.
delectatur cognitione veteris memorię, hic
est eius peritissimus. claritate generis, hic
est nobilis. studio armorū, fortis, robustus,
exercitatus, sic nonnunquā cōmendatur nuga-
tor nugatori, aleator aleatori, cōmessator cō-
messatori, cōpotor cōpotori, habet multos
agros, hic agricola componit, hic optimus

IO ANNIS LODOVICI VIVIS

librarius, eget ministro, ad manum hic, diligens & fidelis, & is qui semper illum dilexit, admiratus est, appetiuit, natura enim diligimus illos, a quibus amore sumus prouocari. solent illa addi, talem esse, vt si propius cognouerit, sit nobis habiturus gratiã, quod talem sibi hominem conciliauimus. non vereri nos, ne mendaces in huius laudibus deprehendamus, nec incutiant nobis aliena peccata pudorem, cautos nos esse in laudando, non consueuisse nisi tales commendare, ecquid poenitet eorum, quos sua commendatione esset complexus, multo minus huius, quin & hunc omnes superaturum, aut non esse hunc huius, aut illius similem, commendati quidem, sed commendatione indignissimi, in illo cepisse nos documentum, quales demum commendari cõueniat. Ad eundem modum alia ornamenta, quæ vnus quisq; dato exemplo excogitare sibi poterit, vsus quoq; ipse plurima suggeret. Ex nostra parte, si nos ille amat, cui scribimus, nec sicte, sufficiet aperire illum, cuius causa laboramus, charum nobis esse, & illius negotium magnæ curæ, exponitur sæpe amoris causa, tum vt ille facilius hoc credat, velut

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

intercedere vetus hospitium, multa vltro, et
 citro beneficia, vel officia, affectum a nobis
 beneficijs, gratissimum se prebuisse, nos eo
 vti familiariter, cō pluribus locis profuisse,
 nonnunquam vt eisdem de rebus ab illo di
 ligatur, & suum iudicium adiungat nostro,
 præsertim siquid ille nobis in iudicando tri
 buit, sin minus, afferemus testimonium eius
 cui magnam ille fidem habet. charus est no
 bis de eloquentia, de ingenio, quod ille, si
 quid me credis posse in hoc censere. habet
 innumerato. literas latinas iuxta & græcas
 nouit, vt neminem videat Erasmus, aut Bu
 dæus, quem possit huic antepone, aut etiã
 conferre. Solent illa quoq; inseri, in hoc ho
 mine intelligam quantum me ames, quanti
 me facias, da quæso operam, vt hic quã pri
 mum, quam maximas mihi pro commēda
 tione hac gratias agat, habeatq; caue credas
 hanc esse ex vulgaribus cōmendationibus,
 non vt alium quemuis tibi cōmendo hunc,
 sed vt ex me genitū commendarem, ideoq;
 & mea ipsius manu hoc epistolæ exarauī,
 quod facere consueui rarius. omnes, quibus
 tecum est negotium futurum, ad me accur
 runt, q; sciant, quanta inter nos beneuolētia

IOANNIS LODOVICI VIVIS

intercedat, aut quanti ego te faciam, vel tu
 me, suspicantur plurimum me apud te vale-
 re, quod ego eos credere facile patior, & ne
 hunc errorem eximam, qui est mihi gratissi-
 mus, atq; honorificentissimus, nemini epi-
 stolas commendatitias negare possum pe-
 tenti ad te. Habent principes, & potentes
 viri, signa quædam inter se, quibus digno-
 scunt, quam vere & ex animo commendet,
 qui scribit, nam sæpe commendationes dan-
 tur importunis precibus, non amicitia, aut
 dignitati personæ, nec licet interdum recu-
 sare, vnde sunt illa, rogatus rogo, afficio te
 molestia, quoniam affectus ipse prior. tu
 quid facto sit opus, videris. multum huic
 homini debes, qui sic cupit tibi esse com-
 mendatus, vt odio me enecarit, donec id
 extunderet, tanti scilicet te æstimat, quum
 ego diu repugnarim. hæc signa epistolaria,
 & Græcis olim & Latinis hominibus fue-
 runt in vsu, Græci σωθήματα ἐπιστολιμαία no-
 minabant sicut est apud Gregorium ma-
 gnum. Cicero etiam ad Q. Valerium li. xiiij.
 Adijcitur non raro commendatio rei, po-
 tius quam hominis, vt quod habeat nego-
 tium iustum, pium, illi cui commendatur

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

magnificum, gloriosum, plurimis utile, rei publicæ salutare ac necessarium, nos magis laborare in hoc illius, ad quem scribimus cura, quam eius, quem commendamus, fore eam rem illi honorificam, aut fructuosam, eo beneficio ingentem ipsi fauorem, ac beneuolentiam, vel utilitatem parari, aut ipsi eidem, aut ijs, quibus optime cupiat, nempe liberis, propinquis, affinibus, ciuibus. Declarabimus quid possit is, quem commendamus suo loco efficere, quid soleat, quid eius parentes, aut propinqui, quid alij eiusdem ordinis, aut nationis. si nos sumus illi cui scribimus charissi, aut non leuis momenti, nequaquam opus est prolixa epistola, & accurata, breues quidam velut codicilli, & tanquam testificatio iudicij ac voluntatis nostræ suffecerint. Sin secus, paulo pluribus erit differendum, & preces addendæ, & promissio reponendi beneficij, quum vsus poscat. Exempla commendatitiarum sunt apud Ciceronem, & Plinium creberrima.

De rebus eius ad quem scribimus

In alterius rebus sic semper scribendū, vt videantur nobis curę esse, si tātummodo

IOANNIS LODOVICI VIVIS

narras, nullo ad eam rem apparatu, vel arte opus fuerit. Simpliciter id potest expediri, si laudas, verisimiliter id facito, & ea laudato, quæ sint illi tanquam stimulus ad virtutem. Nā inuenire est ingenia nonnulla, quæ laude ad præclarâ opera incitantur, istis adhiberi laudem expediet, vt ferunt equum plus pinguescere, si plana manu dorsum, & clunes eius demulceas, quam pabulo. Sunt contra alij, qui accepta laude, velut mercede, ab opere desistunt, illis proderit laudatio, his castigatio, vel reprehensio. Sed quū rem illi charam laudamus, licebit nobis esse benignioribus, si tamen ea res existimatio- nis nostri nocitura non est, nec laudatæ rei vt filio vel amico, fabellæ, aut gestæ rei nar- ratio festiuitate condietur, vt multum absit a cothurno, & figuris historicis. repet leui lapsu, vt placidus riuulus, non rapietur vt torrens, nec intonabit classicum, etiam si bella referat. Quid in iocis sequendum, docuit Cicero lib. de Oratore. 2. & de officijs primo. Est & caput apud Quintil. de risu, item apud eundem Ciceronem in libris de Oratore. debet a iocis abesse omnis scurrilitas, ne sordidi sint, & putidi. procacitas etiâ, &

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

petulantia, ne virulentia sit magis, quam iocus, neu in miserum & calamitosum simus dicaces, neve in probum & grauem virum, nihil est facilius quam in quemuis dicta dicere, sed id non est cordati hominis, & educati ingenue. Debent ergo adesse iocis elegantia, vrbalitas, acumen, & facetiæ, in quibus est sedes risus, nam in alijs admiratio potius est, aut delectatio. longares est de singulis horum præcipere, & hoc loco, quum eam rem neget Cicero arte tradi posse, quod plane ita est, quippe tametsi paratur non nihil, vel exercitatione, vel lectione, tamen maxima pars naturæ est munus. idcirco cognoscat se quisq;, & si ad id non est natus, ne tentet quidem, sequitur enim necessario, vt ipse sit ridiculus, si non sint tua, qua de causa Demosthenes, cui putant negatam fuisse hanc facultatem, nunquam quod iocum videri vellet, orationibus suis admiscuit. Et ex facetijs sunt aliæ breues, quæ in verbo vno, vel duobus, certe paucis sunt sitæ, quæ dicta nuncupamus, aliæ fusæ in narratione, atque explicatione rei cuiuspiam. illud prius generis paucis intelligitur, nisi acuto ingenio, vnde vetus illud, perdidici dictum, puto, non

IOANNIS LODOVICI VIVIS

intellexit, posterius istud imperitis auribus aptius est. Sunt qui iocū nec dicere possint, nec ferre. Et quoniam vel superbia humani ingenij, vel generositate nemo facile fert nouum superiorem. hecque omnes epistolæ præceptoría, admonitoría, consulatoría, adhortatoria, castigatoria, obiurgatoria tanquam ex alto loquuntur, ideo consyderandum accurate qui scribat, cui, qua de re. Si receptus superior, nihil necessaria erit præmolitio, aut dulcoratio, tanquam si senex & prudens admoneat puerum, aut præceptor discipulum castiget, vel etiam obiurget, vel pater filiū, vel frater natu maior, fratrem minorem, vel pusillū tutor, vel princeps subditos, aut priuatos magistratus modo superior. Nam obiurgari Po. Ro. a Censore licebit, a questore aut edile, nescio an liceret. Sed sit interdum publici boni gratia, qui est validissimus pretextus. Sin vero par admoneat parē, vel superiorē inferior, vel par, aut inferior in vna re, superiorem in alia, vel cōtra, quemadmodū senex probus iuuenē nobilem aut locupletem, vel doctus Theologus indoctum episcopū, hic lenimentis opus erit. consyderandū ergo, vt dixi, qui scribat, vnde sumun

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

tur lenimenta, non esse mirandum si senex,
 & tot annos versatus in ea re, qua de agitur,
 admoneat iuuenem, sic illū minores se quan-
 doq; admoniturū. Se id debere facere pro
 publico munere, quippe qui sit cōcionator,
 aut magistratus, aut curio. Tū qui ille cui scri-
 bis, non posse te reticere, quū sit amicus pa-
 ternus. quū sit velut tuæ curæ cōmissus, pro
 necessitudine patris, et tua. Ab ingenio, non
 posse te adductū tāta indole, & acumine in-
 genij aliter efficere, quin admoneas, quin cō-
 sulas, quæ ad absoluendum numeris omni-
 bus tale ingeniū pertineant, desyderari tan-
 tum hoc ad summū ingenium. rogare te, vt
 id q; præstet q; magnū qd, & admirabile in
 eo videamus. sic in corpore, formā illius spe-
 ciosissimā, q; est velut muta cōmendatio, im-
 pulisse te, vt cetera velis videre conformia,
 & dignā illa pulchritudine. Iā corpus & for-
 tunas. vel adductū te miseratiōe distorti &
 deformis corporis, vt cupias illū ingēti pul-
 chritudine animi deformitatē corporis pē-
 sare, & quasi obtegere, tāto etiā futurā admi-
 rabiliorē animi pulchritudinē, quanto fue-
 rit in vase foediore, vt preciosam gemmā in
 plūbo, thesaurū in fictilibus, sic Aesopum,

IOANNIS LODOVICI VIVIS
& Socratem, & Epictetum in maximo pre-
cio fuisse, a rebus vitæ, optare te vt tâta for-
tunæ respondeant cætera, aut contra, ne de-
sit animus, quum desit fortuna. Ostensio vi-
tæ grauior est multo. Quidam apertam re-
prehensionem non ferunt, rectam non sen-
tiunt, laudes figuratas, & de suis ipsorum vi-
cijs accipiunt, & agnoscunt, tanta est in eis
sui met ignoratio. Sunt nonnulli eo acumi-
ne, vt omnia, quorsum dirigant, intelligant.
Sed reprehendi se tamen nolunt. Alij facile
patiuntur reprehendi se, atq; obiurgari, sed
non a quouis, plane varijs ingenijs, vt cor-
poribus varia est adhibenda medicina, quod
animaduertimus etiam ab Apostolis ipsis
factitatum, in studio illo tam ardenti obtem-
perandi Deo, nō placendi hominibus. Qui
simpliciter potest sanari, cum eo simpliciter
agendum, si laus de virtute, quam non ha-
bet, prodest, laudetur, quales sunt nonnulli
principum, & potentum, & doctorum, atq;
ingeniosorum hominum. Si non a quouis
admoneri se patitur, nec tu satis magna au-
thoritate fultus, inducas maiorem, dic esse
viros graues, qui cum in eo magna, & mul-
ta bona admirentur, hoc vel illud requirant.

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

esse qui doleant illum cum exceptione laudari, te vero suscepisse illorum negotium, ut ad eum sententias eorum perferres, quod sit tibi cum ipso necessitudo, quod frequenter scribas, aut quod sis coniunctior, consanguineus affinis, verus sodalis, condiscipulus, conterraneus, civis, subditus, cliens, verus affecla, aut horum filius, vel alioqui necessarius. Sin laudibus insolescit, ac sit insanius, atque ad avertam admonitionem est velut asinus ad lyram, si omnino curae est tibi eius emendatio, rumpe, quod aperire non potes, & dissecas, quod nequis dissolvere. Simpliciter aperiteque obiurga, tu certe functus fueris tuo munere, aut si periculum adeundum est, quid amplius, aut magnificentius, quam pro optima causa: licebit ratione ostendere, quibus impulsus es ad hoc agendum, ut chirurgi declarant, cur aliquid in aegro corpore vrendum, aut secandum sit, nihil omnino a te, sed vel ab illo, vel a rebus. quod sit tam charus tibi commendatus, tuae curae creditus, vel a parentibus, vel a Christo, vel a civitate, ut malis illum tibi inimicum, quam non omnino bene monuisse. a rebus, quod illud eius vitium damno sit multis, quum sit episcopus,

IOANNIS LODOVICI VIVIS
curio, magistratus, Rex. & in christiana reli-
gione, modo adsit modestia, & præscriptū
illud domini de fraterna correptione, nemo
non satis habet iuris in quemuis alium fra-
trem. Nam si inter eas angustias versemur,
vt difficile sit gratum temperamentum ob-
seruare, habemus Apostolorum exemplū
ex schola Christi, qui recta ingressi, Deo cu-
rabant approbari se, quemcūq; mortalium
offenderent. Quod si omnino profuturus
non es, sed magis irritatione tua, & tibi noci-
turus, & alijs, consultius erit camarinā non
mouere, nō solū ex gentiliū præceptis, quo-
rū illud est, frustra aut niti, neq; aliud se fati-
gando nili odiū querere, extremæ demētiae
est, verū etiā exemplo, & dictis seruatoris.
Nō est prætermittēdū quin aliquid semper
dulcedinis amaritudini admonitionis admi-
sceamus, idq; a laudibus illius. cætera adesse
abunde, præter hoc, dolendū sic naturā nihil
vndiq; fecisse absolutū, quis nō misereatur
tale vitium in tali ingenio, aut corpore, aut
nobilitate, aut fortunis? Habent consolatio-
nes suū locū, vt alia pene omnia, quæ hic di-
ximus, sed quandoquidem ex singulis deli-
bamus, de illis quoq; est aliquid attingēdū.

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

sumitur ergo consolatio, vel ab eo quē con-
solamur, non esse istius generis, non decere
tantum ingenium, vetus studium philoso-
phix, non probum & pium, non magistra-
tum, non principē se afflictere, vel ex rebus,
amissam rem non tantū esse, vt dolorē afferat
nō esse amissam, sed intermissam, non perdi-
tā, sed profectam, nondū esse amissam peni-
tus, & deploratā, sustineamus nos, & expe-
ctemus exitum, ne quod sapiens cōsultat, mi-
seri simus ante tempus, multa aliter cecide-
runt quam metuebamus, plura sunt quę nos
terrent, quam quę vrgent, ipsam velut pa-
trem, filium, aut necessarium ægre ferre, sic
mœreri suam absentiam, vel calum, vel inte-
ritum, illi nihil mali contigisse, imo liberatū
asperis & insuauibus vitæ rebus, profectū
ad beatitudinem sempiternam, vt spes est
de vita sancte & pie transacta, vel de genere
mortis tam religioso. Itaque non illius causa
suscipi dolorem hunc, sed nostra, nec o-
stendere nos illum amare, sed nos ipsos,
optimum illi fuisse mori, antequam fieret
peior, excusatus erat plurimis, aut miser mor-
bis, ægestate, infamia, aut periculum euidēs
de his. magnus metus de illius moribus,

IOANNIS LODOVICI VIVIS
aut tunc opportunissimū mori, quum iucun-
dissimū viuere, aut eo tempore, quum ni-
hil erat amplius visurus boni propter con-
ditionem vel publicā fortunæ vel privatę.
Iam ex comparatione rei cum homine, non
esse regis dolere pecuniam amissam, a quo
animi magnitudinem, & contemptum pe-
cuniæ tanquam ab exemplari quodam cæ-
teros conuenit doceri, vel eum facile recu-
peraturū quod amiserit, alios non item. non
esse magni viri, nō philosophi frangi huma-
nis casibus, non flere filiorum mortem, quū
sciat genitos esse mortales. non casum ami-
corum, postremo si gētilis dixit, placeat ho-
mini, quicquid Deo placuit, nū non equius
est a christiano cogitari, dici, præstari: non
decet humanam excellentiam inferiorem
facere se ijs rebus, quarum natura est domi-
na: hoc enim est ex Regina fieri ancillam,
ex animo eius, superfluous est dolor, ex quo
nullum peti potest remedium. cōsiliū vn-
de petitur, violentia doloris perturbari. Tū
exempla adducenda eorum, qui sapienter,
qui fortiter pertulerunt impetus fortunæ,
ne hoc factū videatur vel impossibile, vel
difficile. Sed transeamus ad alia. Ea quæ ad

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

vtrunq; spectant, eo temperamento tracta-
 buntur, vt erga nostra prestemus modestiã,
 erga aliena curam, fidem, diligentiam, amo-
 rem. sunt tamen hic expostulatoriã, & inue-
 ctuã. Expostulamus nõ recte esse quid ab
 aliquo actum, potiss. erga nos, aut res nobis
 charas, in quo genere imperiosum est nimis
 malefactum dicere, & rem atrocitate verbo
 rum insectari, ciuilitatis vero & comitatis
 causam addere, cur queraris, cur illud recte
 factum non sit, & huc se ratio conuertat, vt
 velis in posterum non fieri, magisq; solici-
 tus videaris esse de futuro, quam dolere de
 præterito. Sub expostulatione continetur
 exprobratio, turpis quidem illa, & vix tole-
 rabilis etiam quum maxime necessaria, ideo
 auersa est vna gratiarum a duabus, reliquæ
 illam spectant, per quod significatur, memi-
 nisse debere, qui accepit, obliuisci, qui dedit.
 Sed interdum compellit nos ingratitude
 aliena, ad exprobrandũ, vel pertractos ne-
 cessitate, vel dolere, itaq; sic erit moderanda
 res, vt ne nimium beneficium tuum ampli-
 fices, voluntatem potius, & animum bene-
 faciendi declares ingentem fuisse. Si ita li-
 bet, commoueri te q; huic tuo animo, ani-

IOANNIS LODOVICI VIVIS
mus illius non respondeat, præsertim quum
tu egeas, & illi adsit copia gratiæ referendæ,
aut quod non meminerit beneficij, qui ta-
cuerit, qui dissimularit, quum de honore, aut
commodis tuis ageretur, seu, quod omnium
indigniss. est, pro beneficio maleficio re-
posuerit, qui leserit adiutus. Expendendum
cuiusmodi fuerit beneficium, nam quæ ad
animum spectant, eruditio, consilia, educa-
tio minora habentur vulgo, quam quæ ad
corpus, aut fortunas, quum maiora sint reue-
ra, & honestius exprobrentur, maioreq; in-
gratitudine se alligat, qui præceptori, aut e-
ducatori gratiam non refert, si potest, quam
qui illi, a quo est locupletatus. illud quoque
diligenter cauendum, ne quis vicio commu-
ni in æstimandis suis beneficijs fallatur, hoc
enim non natura indidit, sed praua consuetu-
do, vt vnicuiq; sua videantur magna, & pul-
cherrima, aliena non item. In exprobratio-
ne minari subtracturum se sua beneficia, nõ
est viro dignum, potius se non fore ingrati-
similem, nec illius vitio immutatum iri suam
probitatem, se daturum operam, vt non mi-
nus posthac sit bonus, & beneficus, quin il-
li etiam benefactorum, quoties existimarit

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

beneficijs suis illi fore opus. Inuectiua si ad
 insectationem vicij, aliosq; ab eo genere vi
 tæ deterrendos parantur, ferendæ sunt, alio
 qui non video, quid iuuet acerba rabie con
 gerere conuitia, & maledicta, caninamq; fa
 cundiam exercere, iuxta verbum Appij
 Claudij, ergo mordeat vicia, homini quan
 tum fieri poterit parcat, interdum propter
 vitium imperitur homo, præsertim obfutu
 rus, nisi coerceatur, vt impius, vt hæreticus,
 tytannus, latro, veneficus, fenerator, fur, cor
 ruptor aduliorum, calumniator, seditiosus,
 imperitus, aut malus institutor, colore hoc
 excusantur tot orationes Ciceronis in Pi
 sonem, Gabinium, Verrem, Vatinium, Ca
 tilinam, M. Antonium, tot Demosthenis in
 Philippum, Aeschinē, Midiam: idcirco ad
 ea commoda videatur dirigi tota oratio,
 quæ erigere conamur, illo homine deijcien
 do, velut nobis charissima sint, ac curæ maxi
 mæ, vt religio, patria, ciues, literæ, disciplinæ.
 Res quæ ad vtruncq; spectant, sicut fide ac se
 dulitate sunt tractandæ, ita & scribendæ
 quoque, vt hæ virtutes in illis eluceant,
 quemadmodum nullam conuenit esse epi
 stolâ, in qua nō virtus aliqua animi, & grata

JOANNIS I. LODOVICI VIVIS
quædam indoles existat, & quasi se profe-
rat. alibi ingenuus pudor, alibi reuerentia,
alias comitas, alias humana quædam, & mo-
derata grauitas, tum fiducia erga amicum,
fides, beneuolentia, honesti respectus, etiã
aduersus inimicos placiditas, & animi quæ-
dam æquitas. Vehementer cauendum est,
ne quem epistola offendamus, id namq; altis-
sime insidet, propterea q; epistola nuda est
omnino, ac patronis destituta, purgator, le-
nitor nullus ei adest. ille autem relegendo
auget vulnus, & maledictum interpretãdo
fit acerbius. nemoq; est, qui non indulgeat
suis doloribus, eosq; multo esse maximos
arbitretur, vt sua sunt cuiq; charissima. sic vi-
demus arctissimas amicitias vno ambiguo
epistolæ verbulo diremptas, quæ a me de
rebus medijs sint dicta. nam in virtute & vi-
tio quid sentirem, dudũ aperui. Res alienas
sub narratione licebit comprehendì.

De Responſionibus.

DVosunt in respõdendo spectanda po-
tissimum, quæ scripta sunt ab eo, cui re-
spondemus. & quo animo. possunt enim res
esse malæ, aut parum rectæ in animo bono,
tum condimentũ est eiusmodi, vt facile con-

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

dulcoret amaritudinem rerum, laudabitur
 animus, res ipsas pro illo excusabimus, nec
 res posse nobis molestas esse, quarum talis
 sit fons, a quo dimanent, mentem videlicet.
 & leuiter atq; amice admonebimus vt ver-
 bis illis paulo deinceps circumspectius vta-
 tur, ne tã integer animus a sinistra interpre-
 tantibus per verba parum caute ab eo pro-
 lata gratiam suam amittat. Sin res sint bonæ
 dissimili animo, quid oberit animum ex re-
 bus censere? itaq; dicemus nõ dubitare nos
 de animo, quando quidem indicia eius, nem-
 pe res ipsas tales intuemur. hic res commen-
 dabuntur, quod factũ est a Cicerone in epi-
 stola quadam ad M. Antonium de restitu-
 tiõe Sex. Clodij, & de liberis P. Clodij. Res
 si sint in nostram vtilitatem, agemus gratias,
 & agnoscemus amici partes, & sapientis cõ-
 sultoris. si in rem illius, & de nobis est dicen-
 dum, id fiat parce omnino, ac modice. nam
 illud Thraconicum est, orna munus verbis.
 conuenit huic loco verborum quædam co-
 mitas, illum cui damus maiora esse prome-
 ritum, dolere nos, q; tam effuse, tamq; ambi-
 tiöse simus rogati, hoc solũ facere, quod ni-
 hil magis licuit vel per facultatem nostram,

IOANNIS LODOVICI VIVIS

vel per illius voluntatem, quo schemate vti-
tur nonnunquã Plinius iunior, vt de Core-
lia, et de filia Quintiliani prorsum de nobis
ipsi dicem⁹ modice ac moderate, & nostras
laudes extenuabimus, vt reuera mortalium
omnium bona perexigua sunt, et pretenuia.
quæ vero nobis tribuentur, referemus vel
in benignitatem dicentis, vel benevolentiam
erga nos, quæ habeamus vicia, hæc esse no-
stra propria, quæ autem bona esse domini.
magis restabimur nos laudatis probare ani-
mum, quam iudiciũ, haud falso amorem fin-
gi cecum, probitatem illius omnia equi bo-
ni facere, atque etiam laudare nulla laude di-
gna, q̄ si is error amicitiam nobis & bene-
volentiam eiusce viri conciliarit, seruetur sa-
ne per nos, neq; eximatur causa rei adeo no-
bis gratæ, malle nos ipsum in eam partẽ fal-
li, quam in contrariam rectum sentire. inter-
dum pudoris est ingenui, nihil penitus ad
laudationem respondere, præsertim si qua
sunt alia de quibus scribi possit. Sin res ad
neutrum spectent, aut sint leuiculæ, declara-
bimus gauisos esse nos illa cognosse, nisi e-
iusmodi sint, quæ ægritudinem animi cieant,
vt de bellis. interim agemus gratias, vt D.

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

Bruto Cicerō, quod non passus sit etiam le-
uicula illa a se ignorari. vicissim & nos scri-
bemus ea, quorum est ipse cognoscendi au-
dus, vt literato de literis, alijs de bellis, alijs
de rebus magnis, inusitatis, ridiculis, vt erit
cuiuscq; vel studium, vel ingenium. In uecti-
uæ ac maledicæ epistolæ, vel in totum respō-
dendū nihil est, vel nō ilico, vbi est reddita.
sed sedata commotione illa animi, & refri-
gerato ardore illo perturbationis. Tum ex-
pendendum, quid obijciatur, & quibus de
caussis, si merito reprehendimur, non solum
parata est venia, sed laus etiam confitenti de-
lictum, & agnoscenti, quum licuisset defen-
dere. Sin immerito, magna quæritur ex ani-
mi moderatione commendatio, quod non
remorderis morsus. Dabitur ratione patefa-
cere, cur quicq; vel feceris, vel dixeris. con-
uicia vero fines præterfluere. Si quis osten-
dat retineri se modestia christiana, ne male-
dicta regerat, & spectare potius, quid se de-
ceat, quā quid illū rem faciet pulcherrimam,
modo ita sentiat, ne aliud gerat clausum cor-
de, aliud ore apertū, Christus nō fallitur, cui
mentes nostræ sunt perspicuæ, nec est quic-
quam æque generosi pectoris, atque remit.

IOANNIS LODOVICI VIVIS
tere iniuriam. Christianis certe exemplo fit
Christi, & ingenti mercede, nam sic quoque
remittunt nostra scelera a Deo. Porro quæ
admodum epistolis moderata quædam co-
mitas suaue condimentum præbet, ita redun-
dantia comitatum palatis quidem sanis in-
sulta est penitus ac ingrata.

De Partibus epistolæ.

Quod oporteret significari epistola,
& eum, qui mitteret, & eum, cui mitteret.
idcirco Latini et Greci omnes statim initio
scribentis, & eius cui scriberet, nomen pone-
bant. prius eius, qui scriberet, hoc enim na-
tura prius est, indicari quis faciat, quam cui.
Nam salutationem illam, Parmenonem sum-
mum suum plurima salute impertit Gnato,
vel metrum excusat, vel parasitica consuetu-
do, quæ etiam illic, sicut in alijs omnibus, ad-
risum captandum ludebat. Donatus Comi-
cum esse dicit ac festivum, & parasiticæ ele-
gantiæ. Sic etiam in Persa Plauti. Salutem di-
cit Toxilo Timarchides & familiæ, nec mi-
nus est parasiticum Domitiano Martialis.
S. vel certe insolentissimæ arrogantia prin-
cipis, qui id exigebat. excusat Aufonius ad
Paulinum, quod nomen illius præposuisset

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

suo, Paulino Aufonius metrum sic suavit, vt
 esses tu prior, & nomē prægrederere meū.
 Nomen in calce epistolæ subscribere, natū
 est ex subscriptiōibus, quas olim principes
 addebāt diplomatis, quarum meminit Sue-
 tonius in Nerone. post vbi acrius inualit a-
 nimos ostentatio nobilitatis, vnusquisq; af-
 fectauit videri ortus regio sanguine, & re-
 gios mores vsurpare tanquam sibi gentiles
 & patrios. Alij existimant moderationis es-
 se, postremo se loco nominari. quam fatuet
 quasi minus honestum sit, quicquid vltimū
 non ne animo legentis primum omnium
 occurrit, qui scribit; quod si penitus postre-
 mus esse cupit, ne ponat initio, vel ego, vel
 verbum primæ personæ. Sed hæc sunt ine-
 ptissima, quæ conantur rerū naturam inuer-
 tere. natura enim primum in quocunq; ope-
 re facientem constituit. Quæso quid absur-
 ditatis habet, si is primus occurrat oculis,
 qui primus occurrit animo, & cogitationi:
 imo quantūcunq; abscondas te, & in angu-
 lum chartæ secedas, resoluta epistola statim
 a primo legeris, nisi iam antea sciat, qui legit,
 a quo mittat. Epithetis parcebant prorsum,
 addebant solum, si quid muneris gereret, &

IOANNIS LODOVICI VIVIS
cui scribebatur, & qui scribebat. M. Cicero
imperator Gn. Pompeio magno procon-
suli M. Brutus & C. Cassius pratores M.
Antonio Consuli. Cicero. 13. Philippica lite-
ras recitans M. Antonij. Antonius Hircio
& Cæsari, neq; se imperatorem, nec Hirciũ
consulem, nec propetorẽ Cæsarem, satis qui-
dem hæc scite. Deponere alienũ nomẽ ipse
maluit, quã illis suum reddere. Ab alijs adie-
ctis abstinebatur prorsum. Itaq; nos vsurpa-
bimus nostra, quę sunt professionis, aut fun-
ctionis, Senatori, Consuli, quęstitori, Episco-
po, presbytero, Curioni, cętera ex prava cõ-
suetudine risum potius aut fastidiũ mouët,
quam ornant. Quid q; præstabilius est tan-
tum illum existimari, vt appositis non sit o-
pus, velut G. Budæo, Erasmo Roteroda-
mo, Th. Moro, in tanta claritudine nomi-
num superflua sunt illa vtraq; lingua doctis-
simo, Theologo summo, viro clarissimo. ne-
q; enim libris M. Tullij adijcit quisquã ora-
toris facundissimi, vel Aristotelis philoso-
phi acutissimi, itaq; deprehensum est nihil esse
grauius, aut decentius, quam ad Cæsarem
sine adiecto scribere, aut ad Regem, quod
prudenter & ingeniosis viris valde pro-

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

batur. Quintiliani & Plinij temporibus cepit recipi mos, ut omnibus fere, nisi aperte essent inimici, adderetur suo. Martialis de charta epistolari. Seu leuiter noto, seu charo missa sodali, omnes ista suos charta vocare solet. Priscitantummodo filios, aut vxorem aut seruos, aut libertos dixerunt suos, ut Cicero Terentiæ suæ, Tullia suæ, Tironi suo. Sunt inter homines amicitia coniunctissimos quædam interdum amoris significatio nes. etenim beneuolentia tanquam ignis se penumero cohiberi nequit, quo minus foras sese proferat, & patefaciat. Ut Gonzalus Tamayus Hugutiono vnice charo, Idia queus Hieronymo Augustinio dimidio animi sui. Strazelius Crucio τῷ ἀντὶ τοῦ θυμῶ καὶ χαριτωμένῳ. Et quod de amico Aristoteles dixit alteri ipsi. Exitur ad allusiones veteris memoriæ de fabulis aut historijs petitas. Hier. Ruffaldus Viui Ionathæ suo. Patus Barchero Achatii suo, Theseo, Pyladi suo. Similes quoque allusiones ad alia rerum genera possunt transire. Nico, Borbonius Gulielmo Budæo Varroni huius ætatis. Astudillus Io. Gilidæ alteri Aristotelis Bonamicus Alciato, id est, Vlpiano ipsi

IOANNIS LODOVICI VIVIS
Regi, Polus Pe. Bembo polyhistori, non
multum M. Tullio faciūdia minori. Velius
Ia. Sadoletto M. Catoni integritate prope
pari, nam moderanda sunt immodica. pene
dixerim alteri Paulo. Quę si raro ponantur,
& ad dignos, tum ab ijs, qui credantur posse
iudicare, plurimum adferunt authoritatis il-
li, ad quem scribuntur. sumuntur enim ceu
quædam testimonia. Sed periculum est ne,
hęc sicuti alia omnia honoris signa, vel am-
bitione, vel peruerfitate ingeniorum ad in-
dignos transferātur, & prorsus fidem amit-
tant. A moris autem notę magis salutationi,
quam superscriptioni cōgruunt, ne frigidaę
atq; ineptę videantur plerisq; , quorum na-
tura fert, vt solis suis capiantur, aliena eis o-
mnia sordeant. Alterę quoq; illę existima-
tionis & dignitatis inuidię sunt obiectę, quę
res præclaras solita est semper inuadere, ac
arrodere. Sed nomina tamen dignitatum, et
munerum publicorum, diligentius sunt ad
amicos in superscriptiōe, & explicatius po-
nenda, quam in salutatione. Intus enim nos
sumus soli. & grata est vtricq; simplex illa, at-
q; extra fucū omnem familiaritas. foris ve-
ro multos habemus spectatores oculos &

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

censores, quibus est satisfaciendum. Sed nos
 reliqua propositi exequamur. Porro autem
 ut comitatis est, imo vero humanitatis in cō
 gressibus salutare, ita statim post nomina, be
 ne precabantur. Latini optabant salutem, sa
 lutem dicit, salutem P. dicit, S. dicit P. Græ
 cialias εὖ πρᾶξεν, & εὖ δικάσεν quasi felicitatē,
 alias χαίρειν quasi gaudere. Romanus salutē
 dicit, & initio statim bonum verbum salu
 tis, bonum erat omen sermonis. Pro salute
 vtuntur nonnulli ritu apostolico, gratia &
 pace domini IESV, que profecto salutem
 omnem exuperat, nec quicquam potest ho
 mini optari salubrius, licebit nonnunquam
 & alia precari ex argumento epistolę, vt bo
 nam mentem, bonam frugem, senectam fa
 cilem, prosperum coniugium. Sicuti est a
 pud Horatium. Celso gaudere, & bene rem
 gerere Albinouano Musa rogata refer so
 cio comitię Neronis. Eundem ad modū
 illud etiam vetus, si vales, bene est, a Seneca
 conuertitur. Si philosopharis, bene est, vale
 re enim hoc demum est, sine hoc æger est
 animus, corpus quoque, & si magnas habet
 vires, non aliter quam furiosi, aut phrenetici
 validum est, & alia epistola. Si vales, & te di

IOANNIS LODOVICI VIVIS
gnum putas, qui aliquando fias tuus, gau-
deo. Illa vero manuum oscula pro salute, ob-
bedientiam, summisionē, & eiusmodi bar-
baricæ sunt vel imperitiæ, vel arrogantia.
quid enim illi optas pro salute, vt tu manus
illius osculere, egregia profectio salus, & ma-
gnopere expetenda. Sunt apud Ouidium
genera quædam salutationum festiua, & ar-
guta. vt, quæ nisi tu dederis caritura est ipsa
salute, mittit Amazonio Cressa puella viro.
Mittit & optat amans, quo mittitur, ire salu-
tem. hoc modo possent multæ confingi. Sa-
lutem dicit, qualem ipse nō habet, sed optat,
Salutem mittit, salutis expers, salutem mit-
tit, quæ vtinam eo perueniat. quæ poetis cō-
ceduntur, item adolescentibus, tum affecti-
bus commotis. Viris autem grauibus non
sunt satis congruentes, quos nec decet lu-
dere, nec animi motibus percelli. Mirantur
nonnulli, cur scribens de se tertia vtatur
persona, & continuo prima. Vt Cicero
Lentulo salutem dicit. Ego omni officio.
ac potius pietate erga te cæteris satisfacio
omnibus. ea de causa existimant titulum il-
lum epistole non fuisse partem, sed a tergo
epistolæ subscribi solitum ad monendum

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

tabellarium, cui nam esset redditurus, vt nos adhuc facimus, ideoque iam multi titulos epistolæ supersedent præponere. Sed fuisse eiusmodi titulos partem epistolæ, & in exordio scriptos, multis & evidentibus argumentis potest planum fieri. Primum quoties Cicero, Salustius, Cæsar, Demosthenes, & alij epistolam alicuius referunt, vel suam, vel alienam, sic exordiantur. Antonius Hircio & Cæsari. Lentulus Catilinæ salutem. L. Catilina Catulo S. G. Pompeius L. Domitio S. βασιλεως μακεδονων ελιπιου Αθηναίων τῆ βασιλῆ καὶ τοῦ δῆμου χαιρεῖν. Quidianæ epistolæ idem illud habent initium, & si more poetico variatum. Quid attinebat si illa tabellario scribebantur in historia referre, quum satis fuisset dicere epistolam esse illius ad illum. sed nimirum epistolam integram volebant subijcere ab initio ad calcem. Cicero de lege Agraria, is videlicet antequam veniat Pontum, literas ad G. Pompeium mitter, quarum ego iam exemplum ab istis esse arbitror. P. Servilius Rullus tribunus plebis decemuir S. D. Pompeio, Gn. F. non enim

IOANNIS LODOVICI VIVIS

credo adscripturum esse magno, non videtur, id quod imminuere lege conatur, cōcessurus. sed apertissime primo lib. epistolarū. Cicero Valerio Iuris consulto S. D. Cur enim hoc tibi non gratificer nescio, præsertim quum his temporibus audacia pro sapientia liceat vti. non videtur saluatio posita a tergo, alioqui quomodo id scripsisset Cicero. Cur enim hoc tibi non gratificer, quum nihil adhuc de iuris prudētia dixisset. Plutarchus in Demosthene scribit, inuentum in libello Demosthenis initium epistolæ eius, ad Antipatrum Regem Macedoniae, Demosthenes Antipatro, nec aliud quidquam. Livijs lib. 34. de epistola Syracusanorum ad Marcellum. Prætores Syracusani Marcello suo S. tū secundum salutē, vt solet, recte eum atq; ordine fecisse, &c. & in iure civili de negotijs gestis. Hensenius Apollinaris Iulio Paulo S. & in summo adscribi solitum hunc titulum declarat Lucianus in parasitico. quin & illud, inquit, mihi per ridiculum videtur si in epistolis in summo, quemadmodum solemus scripserimus, Simonidi parasito. Deniq; nulla est veterum epistola, quæ non titulum illum ha-

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

beat, siue ab authore suo posita, siue ab alio citata. si is titulus tabellario erat adscriptus, quum mitteretur, certe nihil fuit necesse addi, quum ab alio referretur, aut ederetur ab authore. sed hac de re argumentorum satis, quæ eo adduxi, q̄ non quilibet de plebe, sed docti nonnulli homines sunt in cōtraria sententia, & ita contendunt fuisse, quemadmodum ipsi opinantur, solum ob tertiam illam personam dicit, nec considerant nō solitos priscos illos homines nomini suo primam addere personam, etiam de se loquentes, sed tertiam, vt in rationibus & contractibus. P. Scipio fatetur se debere vel accepisse, vel recipit daturum se, aut quid simile, potius quā, Ego P. Scipio fateor, in secutis deinde secularis receptum est in prima persona dici. porro epistolæ antiquissimam consuetudinem retinuerunt. Sed transeamus iam ad reliqua propositi. Fuit olim mos vetus, quem Seneca vsq; ad suam ætatem seruatum scribit, epistolas sic exordiri. Si vales bene est, ego q̄q; valeo. Plinius Cecilius Fabio Iusto S. Olim nullas mihi epistolas mittis, nihil est inquis, quod scribam, at hoc ipsum scribe, nihil esse quod scribas, vel solum illud, vnde

IOANNIS LODOVICI VIVIS
incipere priores solebant. Si vales bene est,
ego valeo, id varijs modis enunciabatur. Si
vales, valeo, si vales bene est, ego valeo. Do
labella Ciceroni, si vales gaudeo, equidem
valeo, & Tullia nostra recte valet. & Cice-
ro, Terentia minus belle habuit. sed certo
scio iam conualuisse eam. L. Luceius Cice-
roni. Si vales bene est, ego valeo sicut soleo,
paulo etiam deterius, quam soleo. Lepidus
Sen. & Pop. Romano, si vos, liberiq; vestri
valetis, bene est, ego quoque valeo, interim
non adijciebant quicquam de se quum non
recte valere volebāt significare, animo pre-
sertim, aut sibi esse curæ illorum salutem, suā
non item illis, vt Metellus Ciceroni. Si va-
les bene est. Cícero Metello. Si tu exercitus
q; tuus valetis, bene est. quæ particula abiit
ex vsu, sicut illa in orationibus, Iouem ego
optimum Maximum, sed non ita quin addi
possit, & aliquādo debeat, ornetq; epistolā.

De ordine Epistolæ.

ORdo in epistolæ corpore nullus est
certus, pro re nata scribendum, & ex-
ordium vnde cunq; libuerit, nihil simpli-
citate illa iucundius inelaborata, Cícero,

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

quum narranda habet multa, non est valde sollicitus, quod primum faciat, quod secundum, promiscue spargit, & refert, vt veniūt in mentem. prius vbi est absolutum, adiungit, quodcuncq; est collibitum ex abrupto. Itaque & reuocat se crebro, & a se rogar, qd etiam quid amplius? quid præterea? Ergo sic interdū narrat, vt nisi prius rationem cognoris, difficile sit distinguere, quod prius sit, quod posterius. Id vero si quis velit evitare. & narrare distinctius, ex præceptis narrationis petat, quemadmodum sit actorus. Iam veluti quædam vincula poteris adijcere, quæ priora posterioribus coniungant. habes de hoc, accipe nunc de altero, audisti de Britannia, audi nunc de Italia, hæcenus de bellis, iã ad literas. de Republica factis nunc de priuata nostra. Cicero sequere me in campum, ardet ambitus, & cætera. Sed quum ad persuasionem tendit epistola, maiore artificio erit opus, quod quamã via exequeris, ex arte sumito. quin & a primo sunt iam nobis exposita nonnulla. In respondendo promptissimum & commodissimum est, ordinem eius, cui respondemus, sequi. Sed fit non raro, vt expediat

IOANNIS LODOVICI VIVIS

quædã anteverti, sine quibus progredi non
 posset epistola, & frustra iactarentur multa
 verba, illo impedimento obiecto, quod fra-
 tim est amoliendũ, vt si quis in calce, aut me-
 dio epistolæ ingratiitudinis, aut maleuolen-
 tiæ accusetur. huic enim occurrendũ est an-
 te omnia, nisi forte ex responsione ad alia fa-
 cilius diluatur crimen. Exempli gratia: Gar-
 sias Arabianus Nicolao Valdauræ suo S.
 Velim cures mihi tapetes aliquos ad ornan-
 dum cubiculum. Simon a manu meus annu-
 merabit tibi pecuniam, eamq; in rem mittes
 aliquem ex tuis, quo fiat tibi negotium leui-
 us. nam & si mea in te sunt officia nonnulla,
 tu tamen pro me grauaris quicquam facere,
 nisi id multo sit leuissimum. Valdaura Ara-
 biano suo S. Ex quo te Louaniÿ habitare
 velle cognoui, quod velim tibi bene verte-
 re, non destiti, quæ ad instruendum tuum
 cubiculum pertinerent, cogitare. & linthea
 prouidi, de quo testis tibi erit tuus Simon,
 & aulaea, ramesi tu me velut ingratiitudinis
 apud animum tuum vel accusas, vel quod
 indignius est, damnas. quam suspicionem,
 malim tibi rebus ipsis eximi, quam verbis.
 tacq; dabo operam, non vt leuiss. pro te susci

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

piam, neq; enim tu es ita de me meritus, sed
 vt leuissima mihi fiant, quæcunq; pro te su-
 sciepero. Incidit non raro, vt ex occasione
 verbi aut dicti alicuius ad caput aliud respō-
 deamus longe distitum, etiam quū priores
 scribimus. hinc venit in mētem mihi. ex hoc
 verbo vel dicto admoneor, vt de hoc aut il-
 lo dicam. & quia mentionem feci de Con-
 cilio, scito Pontificem & Cæsarem magnis
 & longis consultationibus concilium ali-
 quod moliri. sed vt est genus hoc epistolare
 cum primis liberū, licebit etiam ab vltimis
 exordiri responsum. Vt Cicero fecit ad Q.
 Cornificium lib. epist. xij. Sunt molles qui-
 dam transitus, & lepidi ad continuationem
 sequentium, vel eorum quæ sis oblitus. Ma-
 ne paulisper, nam est aliud, quod adijciā. non
 grauabor hoc quoq; adscribere in tuam, vel
 Maluendæ gratiam. quæso ne graueris, hoc
 quoq; legere. iā iam ob signaturo venit mi-
 hi in mentem, quod præteritum minime o-
 portuit. sed quā pene exciderat mihi, quod
 erat præcipuum. quam multa scripsi, qui ob-
 litus eram, id quod iure futurum fuerat pri-
 mum. leue est quod adscribam, sed nō omit-
 tendum tamen Cicero plerūq; nihil horum

IOANNIS LODOVICI VIVIS

curat. Ad extremum literarum addi solet, si quem aut salutatum, aut resalutatum volumus, aut si quis eos, ad quos scribimus, aut eorum amicos vel notos salutarerent, resalutaretve. Atticæ & Pyliaë S. Dionysium velim saluere iubeas. Terentiatibi S. D. Pyliaë & puellæ Cæcilie bellissimæ S. dices. Saluebis a Cicerone nostro, Cicero tibi P. S. D. Hinc vt digredientes bene precantur mutuo, id enim humanitas docuit, literarum exitus felix est omen, vt ingressus. Græcis est ^{ἰσχυρο} ~~ἰσχυρο~~, quasi vale, quod etiam Latini, tum & salue. Catilina apud Salustium per filios tuos rogatus aucto, puto ex perturbatione animi & tumultu, in quo scribebat. quin etiam cura vt valeas, fac valeas, si me amas, valetudinem tuam cura diligenter. vale, etiam atque etiam, & salue mi Tyro. hæc vetera, sed illa aptiora vsui vitæ, & magis profutura Christum precor, vt quæcunq; egeris, secundet, & feliciter tua omnia sinat euenire. seruet te dominus, pax & fauor Christi sit tecum, opto tibi bonam mentem. Aegidius Calentius reliquit epistolia haud sane absurda, in quorum calce pro vale, addit semper congruens argumento

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

verbum, si quem aduocabat, curre, vola. si
 cui nuntiabat læta, gaude. sin trīstia, plora-
 to. quiddam interdum simile fecerunt ve-
 teres, sed non erat in eis perpetuum, vt in
 isto, Cicerō D. Bruto vince, & vale. Fabri-
 cius Pyrrho, tu nisi caueas, iacebis. Sed be-
 ne precari est multo decentius & congru-
 entius. Postremo quoniam e re est illum
 cui scribas, & vnde & quando epistolam
 dederis, cognoscere, locus & tempus ad-
 scribebantur, locus hoc modo, Datum Lu-
 cæ, scriptum in Castris, Vale ex Castris, ex
 vrbe Capua. Data apud Valentiam, in vr-
 be Valentia, Louanij, Lutetiæ, ex rure.
 Epistolam, inquit Cicero, datam a tribus ta-
 bernis. Ex Castris ad imam Candauiam. Ci-
 cero T. Attico ex rheda scripsit & de phasel-
 lo. ex tēpore cognoscitur, quæ epistola pri-
 or sit, quæ posterior, hinc enim haud raro
 voluntatum pendent, & sententiarum in-
 terpretationes, quemadmodum in edictis,
 legibus, diplomatis principum. Augustus
 horas quoque epistolis adscribebat, vt est a-
 pud Suetoniū. annos illi cōsulū nominibus
 denotabāt, quibus fasti signabantur, & acta

IOANNIS LODOVICI VIVIS

omnia tum priuata, tum publica. Vnde illud Iuris consultorum, ne instrumentū fiat sine die & consule. In epistolis amicorum rarius adscribebant nisi rem contineret dignam, ob quam id facerent. Athenienses habebāt suos ἄρχοντας. Græci olympiades, alijs alias notas temporum. Nec solum tempus prætermittabant, sed etiam locum, quum nihil referebat addi, vel quia iam is sciebat, cui scribebatur, vel ratio materię non poscebat. Neq; vero in loco, & tempore, & salutatio ne erat vllus ordo certus. sic enim scribebāt Vale Romę nonis Iunijs, & Vale nonis Iunij Romæ. & nonis Iunij Romæ Vale. Si quid vel exciderat, vel veniebat in mētem, vt adderent, sine præfationibus id faciebant, rursus apponebant Vale. quod si iterum liberet quicquā adscribere, faciebant ad eundem modum iterum, vel tertio Vale, iridē quoties placeret, cuius rei exempla sunt, quum alia permulta, tum in primis apud Ciceronem. xij. epistolarum ad Atticum. Sed nos pro festis veteribus vtemur nostris. olim illi Vale quinquatribus, Vale rubigalibus, Vale vulcanalibus, floralibus. quin nos etiam Vale natali seruatoris, virginis ma-

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

tris, ferijs D. Martini, conuersionis Pauli, nisi forte pudet, ac poenitet nos nostrorum diuorum, ad quos nulla est illorum deorum comparatio: pro calendis quoq; idibus, nonis expeditius est diem mensis adscribere quinto Ianuarij, sexto Nouembris, crepusculo diei, conticinio noctis, multo mane, bene mane, de media nocte, de medio die, in ipso seruore diei, in rigore noctis medię, aut extremę. Romanis consulibus & Atticis ^{ἀρχοι} successit felicior computatio a nato domino Iesu assertore generis humani, anno a Christo nato, ab orbe redempto, a filio Dei incarnato, a partu virginis. si varia sint scripta, quod maxime infixū uolemus menti, id repetemus post Vale. ut Vale mi Honorate, & literas cole, quę te principē virū efficient nostrę ciuitatis, Vale etiā atque etiā mi Poblaci, & cura, ut ipse e colica mea recte valeam. Verum loci & temporis assignatio longe videtur mihi aptior, & congruentior negocijs, si statim in capite literarum denotentur, quippe si dies aliquot asseruetur epistola, & res varię contingant, maxima sequetur perturbatio, quę res, quo tempore acciderit, sin vero peregrinemur,

IOANNIS LODOVICI VIVIS
nec vnde scribamus, sciri poterit, ad effugi-
endam confusionem hanc negotiorum. Ci-
cero quandoq; media epistola signat diem,
hæc scripsi ad quintum Cal. Iunias. Itaque
commodissimum mea sententiâ, & ad even-
tuum rerumq; omnium diuersitatem in pri-
mis appositum fuerit hunc in modum, aut
similem quempiam scribere. I. L. Viues G.
Budæo suo facilem senectam optat. Brugis
tertio die Ianuarij M. D. xxxiij. Cæsare nar-
rant esse Mantuæ, inde profecturum Bo-
noniam. Agimus epiphaniam Domini. iam
pro certo habetur illum cum pontifice con-
gredi, & maximis de rebus quotidie cõsul-
tare, quæ sint toto Christiano nomini cum
primis vtiles. Hic dies est octauus Ianuarij
de Concilio ferunt illos agitare. Christus il-
lis impartiatur suum spiritum. dies est iam
decimus mensis sum Gandau, proficiscens
Brussellam, accepi literas tuas duabus epi-
stolis eodem fasciculo, ad omnia ferme re-
spondi, præterquam de necessario illo tuo,
quem nondum vidi, sed expectatur hic quo-
tidie. hæc epistola quia fefellit me qui erat
profecturus, nondum est missa in hunc di-
em, qui est prædicti mensis decimustertius,

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

perueni Brussellam, cōueni amicum tuum, quem sum de negotio tuo allocutus, pollicetur operam suam omnē, tu, vt soles, quicquid euenerit, magno sis animo. opto tibi fauorem Christi. Iam pudet me tam diu a seruata epistole, vicesimus est mensis, ex ijs, quæ ille est cū Scquola collocutus, nō videtur esse eo in te animo, quē existimabamus, quum hic esset. sed dum Christus bono sit in te animo, humanas vtilitates facile neglexeris. Saluebis a Cranaueldio nostro. vxor tuæ salutem ex me P. Brixius saluebit a me officiose, & accurate. item Beraldus & Tusanus. quid etiam? quid ad hæc? nam vereor, ne in epistola toties in manus resumpta, desit aliquid, quod non esse adscriptum doleam. nihil occurrit, adsit tibi Christus. epistola hæc vna suffecerit, pro exemplo ad ostendendam formulam. Salutem, & Vale non damno, nec diem, & locum in calce. quibus ipse hæctenus sum semper vsus, nempe antiquis, & receptissimis. sed ratio hæc noua scribendi, nec inerudita videtur mihi esse, & præsentium rerum statui congruentior, non solum in latina lingua, sed in vernaculis, quibus etiam præcipimus, &

IOANNIS LODOVICI VIVIS
prospicimus non solum latine, & si huic, vti
par est, potissimum. adde his q̄ preces
magis religiosæ sunt, magisq̄ optabiles. In
calce epistolæ, si ea sit aliena manu scripta, si-
gnum aliquod addendum, quo declares eã
nõ esse adulterinam, aut supposititiã, sed abs-
te profectam. In quo erat apud veteres pa-
rata fraus, quippe quibus facile esset negare
abs se esse missam. Cicero in Antonium Phi-
lippica secunda, quem locum adscribam to-
tum, quia sumitur ex prudentia communi.
At etiam literas, quas me sibi misisse diceret,
recitavit, homo & humanitatis expers, & vi-
tæ communis ignarus. Quis enim vnquã,
qui paulum modo bonorum consuetudinẽ
nosceret, literas ad se ab amico missas, offensio-
ne aliqua interposita, in mediũ protulit, pa-
lamq̄ recitavit? Quid hoc est aliud, quã tol-
lere e vita vitæ societatem? tollere amicorũ
colloquia absentium? quam multa loca so-
lent esse in epistolis, quæ prolata si sint, ine-
pta esse videantur? quam multa seria, neq̄
tamen vlllo modo divulganda? Sit hoc in-
humanitatis tuæ, stultitiã incredibilem vi-
dete. Sed quid oppones tandem, si negem
me vnquam istas literas ad te misisse? quo

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

me teste cōvincies? an chirographo? in quo
habet scientiam quæstuosam? qui possis?
sunt enim librarij manu.

De Superscriptionibus.

DE Superscriptionibus nihil habemus
antiquorum, quod quidem certo pos-
simus affirmare, qua de causa existimarunt
nonnulli titulos fuisse superscriptiones, quā
opinionem paulo ante satis refelli. Sed suspi-
cor multis epistolarum non fuisse additam
superscriptionem, sicuti nec intus in calce lo-
cum aut tempus, quū iam alioqui sciretur,
aut nihil referret. Itaque ubi is, cui perferen-
da epistola dabatur cui nam esset redditu-
rus nouerat, nihil erat superscriptiōis opus,
fere autem eam ad rem vel domesticis, vel
notis hominibus utebantur, q̄ si publico ta-
bellario committerent, is utiq̄ signa digno-
scebat. Sed coniecturarum satis. Superscri-
ptio certe hoc tempore necessaria est, ea cō-
stabit nomine eius, cui mittitur, adiecta vel
dignitate, vel functione publica, sicut in ti-
tulo. Gn. Pompeio Magno Proconsuli Im-
peratoris. Lodouico ab Auyla fiduciario, &
cubiculario Cæsaris, epitheta sapientiæ, clau-
ditatis, illustrationis, & alia vere sunt, quod

IOANNIS LODOVICI VIVIS
dicuntur, superiecta, nō honorant superscri-
ptionem, sed onerant. nihil est eis menda-
cius, vel absurdius. iam etiam pueri hęc ri-
dent. At vt in titulo dicitur suo, ita in super-
scriptione meo. nam hic, qui scribit, iniun-
git tabellario, vt perferat, vel reddat eas lite-
ras. alterum enim illorum verborum subau-
ditur. Fernando a Toledo herili filio comi-
tis Auripensę meo. in quo intelligendū red-
des, vel ad Fernandum & c. in quo perferes.
familiares, & qui optime cupiunt mutuo,
poterunt verbum aliquod addere amicitię
suę notam, amico meo vnico, maximo, sum-
mo, amico mihi multo charissimo, iucundis-
suauiss. ad patres, præceptores, tutores & e-
iusmodi, mihi semper verendo, honorando,
sed hęc modice, seu potius intra modū. Post
hęc signat locus, vbi ille sit, Romę, Lutetię,
Brugis, Valentię. Sunt qui ipsi adferūt loco
notitiā & claritatē, potius q̄ e diuerso, vt Re-
ges & principes. ad hos & ruditatis, & ine-
ducationis est locū adscribere.

De Dictione Epistolę,

Epistola imago quædam est quotidiani
sermonis, ac colloquij cuiusdam perpe-
tui, nec enim in aliud est inuenta, quam vt

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

absentium sermones referat ac representet? Itaq; illud debet potissimū efficere, vt quā proxime poterit, colloquia & sermonem familiarem exprimat, prudentum dico & eruditiorum. nam optima quæq; sunt artium ulanda, quo mediocria saltem consequatur. ita est enim vnaquæq; ars absolutissima, vt maxime ad naturam suā accedit. Sermo autē noster quotidianus simplex esse debet & rectus & naturalis, dūmodo purus & castus, quippe coinquinatus & sordidus hominū est vel imperitorū, vel dissolute negligētū. Excult⁹ porro atq; ornamētis nitid⁹, ac splēdēs, vel insolētīe est atq; arrogātīe, vel putidē ac puerilis ostētatiōis. q̄ si talē decet esse nostrū sermonē, p̄fecto nō aliā esse epistolā, rēdictiōnē, cōuenit vmbra atq; imaginē & quasi vicariā illi⁹. Itaq; veteres plurimi ornari existimabāt epistolā simplicitate, & excultissimā esse sine cultu, modo abessēt sordes. vt venerabilior est ille i matrona simplex, et parabilis ornat⁹, q̄ splēdid⁹ & sumptuosus. idē i viris cōtingit, q̄s effœminatos esse ducim⁹, ac morib⁹ parū viro dignis, si solliciti⁹ mūdicis videm⁹ deditos. vt foedos illos & deuitādos, q̄ i squalore p̄doreq; cōputrescūt.

Ergo illam vnam esse artem epistolarem in eloquendo censebant, nullam adhiberi artem, modo stulti sensus, aut inepti, & nimis perturbatus abesset ordo, tum vocabula essent pura eius linguæ, qua scribebatur. grandia enim selecta tumentia, affectata, non decori putarunt esse epistolæ, sed irrisioni, ut pavonis pennas in cornicula. hoc epistolis suis comprobant magni omnes viri, qui si eisdem de rebus in epistola loquantur, quibus in oratione, aut iusto libro, stylum protinus mutant, & verba, totumque illum rerum & verborum apparatus, demittuntque se ad humilitatem illam epistolarem, quæ tanquam frugi puella ac modesta, minimeque loco clario nata abunde compta est, si absit deformitas & sordes. Ergo Cicero aliter ad amicos loquitur de causa Milonis, aut de provinciis consularibus, aut de consolationibus, quam vel apud iudices, vel in senatu, vel in toscanis. aliter Augustinus de pietate in libris de ciuitate Dei, quam ad amicos. alio stylo & inuentione Plinius de laudibus Traiani ad amicos, quam in senatu. de philosophia Seneca elaboratius in libris de ira, aut de tranquillitate vitæ, aut naturalium quæ

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

stionum, quam ad Lucilium. Plato quoque ad eundem modum, de Hieronymo taceo, qui non epistolas videbatur scribere, sed libros, quamuis ipse de temporis angustia & tarditate notarij, haud raro conqueratur. sed vt de Cicerone loquar, eius epistolæ adeo sermonem eius domesticum & familiarem exprimunt, vt ego illum nō aliter cum vxore, cum liberis, seruis, familiaribus, in foro, in cāpo, in balineo, in cubiculo, in triclinio loquutum existimem. Iam ordinem ita neglexit, vt vndecunq; visum sit, exordiat, & repetat, & addat, & recipiat se, & reuocet, nihil tale est in orationib9, aut libris philosophicis. Atticū quoque hortatur, vt scribat, quæquid in buccam. Seneca ad Lucilium lib. x. episto. Qualis sermo meus esset, si vna sederemus, aut ambularem, illaboratus & facilis, tales esse epistolas meas volo, quæ nihil habeant accersitum, & fictum, sed si fieri posset, ostendere, quam loqui mallē. Apollinaris Sulpitij iudicium, quo Plinij stylum in epistolis Ciceroniano anteposuit, indignum est, quod referatur, nedum vt refellatur. nam nec ipse rationem vllam sui dicit, etiam addit, & imitatore se profitetur Plinij,

IOANNIS LODOVICI VIVIS

a quo abest longis, vt hominis iudicium cognoscas. Veruntamen quod de simplicitate dixi, non est hoc velut in puncto insectili positum, quin liceat intra illos limites huc se & illuc non nihil porrigere. Nam sicut in alia omni sermonis forma, ita in hac, dispectandum est quis, cui, qua de re dicat. In adolescente non fertur solum, sed laudatur etiam dictio cōptior, lætior, elaboratior, distributio et ordo rerum descriptior, denique cōmendatur studiosa diligentia. Sunt, qui accuratis ad se epistolis delectantur, vt homines docti, acuti, ingeniosi, alij contemptum interpretantur sui, ni eleganter & ornate scribas. sunt qui nimiam curam despuant. q. putidā, qui aliquid perit, alieno stomacho subserviat, qui nihil, suo. Res quoque aliæ secum ipsæ adferunt cultum suum, vt de belis, de rep. de moribus. aliæ nolunt nisi cum splendore dici, ac ne possunt quidem. Quintilianus sermonem & epistolas solutas vult esse numeris, nisi quum aliquid supra naturam suam tractant, vt de Republica, de philosophia, de laudibus, & vituperatione. Idē Seneca aduersus epistolę ornatum adeo seuerus, hæc subiungit. Non me hercule ieiū

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

na & arida esse volo, quæ de rebus tam magnis dicentur. Neque enim Philosophus ingenio renunciat. multum tamen operæ impendi verbis non oportet. Veteres illi, vt de negocijs modo scribebant, simplici illo & naturali vtebantur loquendi more, malebantq; quod est prudentiæ, indoctius loqui, dum apertius, tum errorem in verbo committere, quam in re. vbi alia res accesserunt, plus est adhibitum curæ, quod fecit Seneca ipse. Quum vero nihil fuit, quod scriberetur, præter mellitas epistolas, aut etiam felleas, inanes tamen a negocijs, atq; vmbrales, institerunt eas ornamentis, cultuq; conuestire, vt quæ cognitione rerû non poterant niti, ac sustineri, certe venustate atq; ornatu subsisterent. nam alioqui, quis vnâ illarum sustinuisset perlegere vacuum rebus, & inopem verbis? Tales sunt epistolæ Plinij Ceciliij. Quin obseruatum est etiam Marcum ipsum Tullium aliter ad alios, & alijs de rebus solitum scribere. elaboratius ad Brutum quam ad Atticû. quum aliquid contendit impetrare, quam quum narrat. velut ad L. Luceium, quam ad Varronem. quum consolatur item, vt

IO ANNIS LODOVICI VIVIS
ad M. Marcellum. & alioqui ars & exercita
tio Ciceronis, & ingenium excellens hoc
præstabant ei, vt oblata & naturalia in eo vi
derentur, quæ ex intimo essent producta ar
tificio. Summa hæc est, vt meminerimus es
se epistolam, hoc est puellam plebæam, in
quibus & si aliæ alijs ornâtur excultrius pau
lo, & ditius, mundum tamen patritiarum
non equant, vt nec famulæ dominarû. aliud
est, inquit Plinius, scribere historiã, aliud
epistolam, etiam de eodem argumento, Idẽ
Plinius pressam & astrictam vult esse phra
sin epistolarẽ, sic tamen, vt ne sit ieiuna pror
sum, ac strigosa, neve arida. habebit succi ali
qd, & eũ leporem ac gratiã, quæ est in astri
cta dictione, & simplici illa dicendi nota, sæ
penumero vel maxima. Ideoq; nec tropos
cõtinebit crebros, nec translationes varias,
nec allegorias frequentes, aut longas, nec
conformationes alias, nec verba grandia, et
magnifica, nec concinnam & numerosam
structuram, hæc quidem de genere vniuer
so, nam in formis variatur, seruata generis
ipsius natura, sicuti ostendi. Quæ præcepi
de elocutione, transferri ad artem ipsam vni
uersam possunt, quæ quum celari vbiq; par

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

fit, tum in epistola adeo debet esse tenuis, ac
propenulla, vt a magnis ipsis artificibus vix
queat deprehendi. & si hoc, vti de phrasi do
cuimus, dirigendum est ad consyderationē
personarum, & rerum. Quidam de epistolis
componendis differentes, de proœmio tra
dunt, de narratione, confutatione, confirma
tione, peroratione, de inuentione, dispositio
ne, elocutione ex rhetorū præceptionibus
repetita, quod plane est superuacaneum, &
loco huic alienum, primum q̄ nulla est fere
epistola, quæ habeat quinc̄y illas partes, nec
tantum artificium tenera hæc puella susti
net. Deinde & si proœmio nonnunquam
vtatur, & colligat, ac conficiat argumenta,
vel depellat, & ordinem sequatur, rebus in
suos locos distributis. idem faciunt omnes
sermonis species consolationes, gratulatio
nes, dialogi. panegyrici. quid ergo quoties
de aliquo illorum præcepta tradentur, om
nia artis ferramēta & arma in medium pro
feremus? Quæ artis sunt, semel oportet ex
hiberi in genere, vt quando opus sit, singulis
accommodentur formulis, nullius enim ha
rum sunt propria, minime omnium episto
la, quæ minime vel indiget, vel vtitur. Ad

IOANNIS LODOVICI VIVIS
doctos & ociosos scribentes, licebit allusio-
nes admiscere ad fabulas, ad historias, ad
proverbia, ad res nature ac morum, ad dicta
præstantium scriptorum, modo breuiter,
non tam explicandi gratia, quam velut pun-
cto signandi & indicandi digito, etiam in
reconditis rebus vtile est ænigmata inserere,
quod videmus Ciceronem fecisse cre-
bro ad Atticum. ne si literæ in alienas ma-
nus deuenissent, atque aperirentur, prode-
retur, quod illi opertum volebant omni-
no esse, & occultum. etiam verba græca im-
miscet altera duarum occasionum, vel quã
aptius id græce dicitur, atq; appositius, quã
latine, vel quum non vult a quolibet intelli-
gi. ideoq; abstrusis & Homericis plurimũ
verbis, nec passim cuius expositis vtitur.
Nobis quoque si negotium poscat, velare
sententiam nostram concedetur sermone
alieniss, ab eo, quo scribimus, velut si hispani-
ce, sermone teutonico, aut britannico. neq;
enim, vt paulo ante admonui, de sola præci-
pimus latina lingua. quid quod etiam in ea
ipsa verbo germanico vel scotico, ei tamen
cui scribimus cognito, sensum obscurare
quis vetat, si id rei qualitas efflagitet. Nam

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

Cicero, non quod lingua græca elegans & exculpta esset, vt quæ maxime, vel potius supra ceteras, idcirco res arcanas illa contegebat, sed quod nota Attico, reliquis vero ciuibus non tantopere, quod si aliam a Romanorum vsu semotiozem Atticus sciuisset, eam ipsam vsurpasset Cicero in rebus, quæ nolebat euulgari. & quando in cuiusq; principis comitatu sunt homines multilingues, repertum est genus quoddam notarum reconditissimum, cifras vocant, e quibus nemo vnquam sensum exculpet, nisi abecedarium & significationem verborum teneat, quæ inter illos conuenit. quemadmodum nec laconicam scytalam quisquam legerit, ni bacillum habeat per omnia illi parem, ad quem erat lorum contortum & conuolutum. Sunt etiam in epistolis Ciceronis ad Atti-

cum præcipue multa breuia, & præci-

sa, quam autumo phrasin fuisse

sermonis latini, familiaris il-

lo vtiq; seculo. omittit

enim verba potis-

simū dico, mit-

to, scribo,

venio.

IOANNIS LODOVICI VIVIS
MISCELLANEA DE

veterum consuetudine epistolari
tum agendo, tum loquendo
ex Cicerone potissimum:

Addita sunt etiam nō
nulla nostri vsus.

Antiquissimi homines episto-
las solebant in tabellis scribere,
quod Homerus Vates docet
in fabula Bellorophontis. is
mos durauit vsq; ad Romana
tēpora, vti ostendunt scriptores latini. Plau-
tus, Cicero, & alij. vnde qui literas perferrēt
tabellarij nominati, quod nomen etiā nunc
manet, quum tabellis iam pridem non vti-
mur, sed vt alia propter vim atq; vsum eun-
dem. γραμματοφόρος est græce, & a quibus-
dam nostris Veredarius dicitur. sed hic non
tam est qui literas perfert, quam qui veredis
subinde mutatis breui tempore magna ite-
nera conficit. cui literas solemus committe-
re, vt celeriter perferantur. Codicilli quoq;
appellationem suam sumunt etabellis. Lite-
ræ dicuntur, & literulæ diminutiue, sicut epi

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

stola & epistolium. Exarare literas. compo-
nere epistolam, & formare epistolam, & di-
ctare. qui vero scriberet epistolas dominili-
brarius, & scriba, sequentibus temporibus
notarius, & ab excipiendo, quæ alius dicta-
ret, exceptor. A manu autem & amanuensis
puer est, quo utimur quasi ad manum, in mi-
nisterijs intimi cubiculi. qui etiam ad manū
appellatur. is interdum excipit, quæ nos di-
ctamus, vel præscribimus secretiora, quam
ut alijs velimus cōmunicari, aut leuiora, quā
ut necesse sit librarium propter illa accer-
siri. Formalis epistola est velut forma & ca-
non aliarum eius generis. quales sunt prin-
cipum, quæ ad certam quandam formam,
velut obseruatione religionis conscribun-
tur. Tabellis successit charta, primum mem-
brana pergamena, huic vero hæc nostra pa-
pyracea. Erit genus chartæ epistolaris, cuius
in apophoretis Martialis meminît tenue, le-
ue, firmum, aptum epistolis scribendis. Vna
in facie olim scribebant. nam quæ duabus es-
sent scripta, ea nuncupabant opistographa.
cuiusmodi erat Orestes ille Iuuenalis, scri-
ptus & in tergo, nec dum finitus, propterea
quod vna tantum facies erat leuigata, & li-

IOANNIS LODOVICI VIVIS
teris recipiēdis idonea, nempe interior, que
carnea sane nuncupetur, exterior autem vil
losa, vtebantur etiam membrana deletili, pa
limpseston dicebant. Cicero Trebatio. Nā
q̄ in palimpsesto, laudo equidem parsimo
niam, nescio tamen quid in illa chartula fue
rit, quod delere malueris, quam hæc nō scri
bere, nisi forte tuas formulas. Non enim pu
to te meas epistolas delere, vt reponas tuas.
Rationes loquendi in epistolis hæc prope
modum, & eiusmodi vsurpabant, qui epis
tolā perferet, pertulit, perfert. quorum pri
mum spectabat tempus post scriptionem,
alterum post redditionem, tertium est tem
pus præsens. quod late solet extendi, sicuti
quis prædet apud nos Barcherus & Patus
de pransuris. Nihil habebā, quod in præsen
tia scriberē, scriptione dignum, ad te præfer
tim. nullum erat argumētum, nulla materia,
caussa, occasio, scribendi, scriptionis, episto
læ, literarum, eoq̄ breuior est, erit hæc epi
stola. nam nec tu inanibus literis delectaris,
& ego non iā, vt soleo, epistolas libens mit
to scholasticas, atq̄ vmbaticas, in quibus ni
hil sit negotij præter comitates, officiosa ver
ba & mellita, tã & si hæc sati⁹ est exercere, q̄

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

facundiam caninam. Tam multū habeo, vel est, quod scribam, vt initium nō videam, vt ne initium, nec exitum inueniam. Propter hāc dubitationem meā breuior hęc epistola est. Sed tamen ita distinebar, vt vix huic tantulæ epistolæ tempus habuerim. Noli putare pigritia facere me, q̄ nō mea manu scribam. Ad Plancū scripsi, nisi, habes exēplū. Ad senatū quas literas misi, velim prius perlegas, & si qua tibi videbuntur, commutes. Ad has literas statim mihi rescribe, tuorumq̄ aliquem mitte, si quid reconditum magis erit, meq̄ scire opus esse putaris. Et si mane har palum miseram, tamen quum haberem, cui recte darem literas, & si noui nihil erat, eisdem de rebus volui ad te sapius scribere. non quod diffiderem diligentiaē tuā, sed rei me magnitudo mouebat. En quantam epistolam ex quam tenui initio deductam, quantum exaravi chartæ, quum vix tres versus scripturum me a primo existimarem. Sed quid ago, non imitor laconismum tuum, altera pagella procedit. Quid aliud? quid restat? nunquid sum oblitus? excidit? fugit? Permultum, permagni interest, quo tibi hęc tempore epistola reddita sit. an quū

IOANNIS LODOVICI VIVIS
solicitudinis aliquid haberes, an quum ab
molestia vacuus esses. Itaque ei precepi, que
ad te misi, ut tempus obseruaret epistole ti-
bi reddende. Nam quemadmodum coram
qui ad nos intempestiue adeunt, molesti se-
pe sunt, sic epistole offendunt non loco red-
dite. Coram me tecum hac eadem agere se-
pe conantem deterruit pudor quidam pene
subrusticus, que nunc expromam absens
audacius, epistola enim non erubescit, ma-
nu mea scripsi, manu tua scripsisti, manu mea
ipsius, manu propria mea negat Valla dici.
Brutus tamen de voluntate inquit propria
mea. Scripta iam epistola, Hermia venit, ac-
cepi epistolam tuam vacillantibus literulis,
redde nobis superiorem epistolam, & ap-
pinge aliquid noui. Vale, Da operam, ut va-
leas, cura diligenter tuam valetudinem, hoc
mihi gratius facere nihil potes. Vale, & ma-
trem, meosque tibi commendatos habe. Va-
le, & Salue, quarto calendarum, calendas De-
cembres, ad quartum cal. Decembres, ante
diem quartum calendarum, q. quarto die an-
te calendas. Nuncij nobis tristes, nec varij
venerunt de Q. fratre, ex & ante diem no-
narum Iunij vsque ad pridie cal. Septembres.

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

Contulit hoc negocium, siue distulit in ante diem sextum Iduum Maij, vsq; ante diem quintum calendas Maias, hoc est vsque ad diem quintum ante calendas Maij, vt recte interpretatur Budæus. Balbus sub postea quam literas communeis cum Oppio ad te dedi, quod durum admodum videtur. Epistolam perscriptam complicabant, vinciebant lino, seu filo, addebant ceram. quodam vero tempore procures Romani cretam quandam ex Asia aduectam, vt refert Cicero pro L. Flacco, in cera signum imprimebant ex gemma annuli. Cicero in L. Catilinam. ac ne longū sit Quirites tabellas proferri iussimus, quæ a quoq; dicebantur datæ. primum ostendimus Cerhego signum, cognouit. nos lino incidimus. Tum ostendi tabellas Lentulo, & quasiui cognoscererne signum? annuit, est vero inquam notum signum imago aui tui clarissimi. viri, qui amauit vnice patriam, & ciues suos. idem Cicero ob signata iam epistola superiore, nō placuit ei dare, cui constitueram, q̄ erat alienus. Itaque eo die data non est. hæc scripsi raptim, præpropere, pturbate, quod ex literis ipsis & sensis facile conijcies, quæso festinationi

IOANNIS LODOVICI VIVIS
meæ, & breuitatî literarum des veniam.
Nos item complicamus epistolam, quæ
si non sit deuincta, est solutilis, vel apertilis.
vt quas alicui mittimus legendas prius,
quam reddat, filo deuincimus vel super
ne, vel transfixam, interdum quoque fi
bra ex eadem charta, quum signum non
habemus commissura quoque chartacea,
vel orbiculari parua, velut in negotiis mer
catorum, vel magna commissura obsigna
ta, vt ad proceres. itaque dicitur vel deuin
cta filo, vel astricta commissura, solet nunc
interstitium vacuum relinqui inter saluta
tionem & ipsam epistolam pro dignitate
eius, ad quem scribitur, vel amplius, vel
astrictius. vocetur id sane margo honora
rius. Qui literas perferunt sunt tabellarij.
e quibus alij sunt ordinarij, alij extra ordi
nem, lenti, celeres, veredarij, per equos
dispositos, magnis itineribus euntes, con
iungentes dies noctibus, hi accipiunt pre
cium vecturæ, seu pro vectura, appensis
epistolis non numeratis. Respondentes
vero hisce locutionum generibus vteban
tur. Accepi literas, Plinius etiam recepi
dicit. Redditæ sunt mihi literæ tuæ aman

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

tissimæ, suauissimæ, blandissimæ, iucundissimæ, expectatissimæ, amicæ, comes, saluæ, festiuæ, plenæ humanitatis & beneuolentiæ, vel acres, acerbæ, inspidæ, denotatæ, maleuolæ, rabiosæ, rabiosulæ, fatuæ, dementes, impudentissimæ. Accepi literas tuas duabus epistolis, duas vel tres epistolas eodem exemplo, manu tua scriptas, manu scribæ, manu liberti tui. Treis vno die a te accepi epistolas, vnâ breuem, quam Flacco Volumnio dederas, duas pleniores, quarum alteram tabellarius T. Vibij attulit, alteram ad me misit Lupus. Puer a sorore tua missus, epistolam mihi abs te allatam dedit. Accepi tuas tres. Plinius post longum tempus epistolas tuas, sed tres pariter recepi, omneis elegantissimas, & quales a te venire præsertim desyderatas oportebat, quarum vna iniungis, mihi iucundissimum ministerium, vt ad Plotinam sanctissimam fœminam literæ tuæ perferantur, perferentur. eadem commendas mihi Popilium Artemisium, statim præstiti, quod petebat. Sed ad Ciceronẽ reuertamur. Obuiam mihi fuit tabellarius. At ego statim, cedo inquã si quid ab Attico? Si quid erit occultius, &

IOANNIS LODOVICI VIVIS

vt scribis, recōditum, meorum aliquem mit-
tam, quo fidelius ad te literę perferantur. Et
si iusta & idonea vsus es excusatione inter-
missionis literarum tuarum, tamen id ne læ-
pius facias rogo. Accepi literas ab eo, qui mi-
sit, accepi a tabellario, qui reddidit, damus li-
teras ad eum, cui scribimus. damus tabella-
rio, tabellarius reddit, atq; etiam interdum
dat. & si hoc rarius, accepi literas tuas ab A-
casto seruo meo, quas quidem quum expe-
ctassem iam diu, admiratus sum, vt vidi obli-
gnatam epistolam, breuitatem eius, vt ape-
rii rursus *σΥΧΗΣΙΝ* literularum, quę solent
tuę compressimę & clarissimę esse. sic ille,
videlicet breues & parui momenti episto-
las non solebant obsignare, sed complicatas
solum mittebant in modum codicillorum,
misit ad me literas, quarum exemplum hic
habebis. Literę a Cæsare venerunt, literę a
Catone sunt adlatę. Cicero filius Tironi.
Quum vehemēter tabellarios expectarem
quotidie, aliquando venerunt post diem. xl.
& sextum, quam a vobis discesserant quo-
rum mihi fuit aduentus optatissimus. expe-
cto tuas literas de multis rebus, te ipsū mul-
to magis. Scripsisti ad me epistolam plenā

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

consilij, summæq; tum beneuolentiæ, tum prudentiæ. eam mihi Philotimus postridie, quam a te acceperat, reddit. Q. Seruilius per breuē a te literas mihi reddidit, quæ mihi tamen nimis longæ sunt visæ. iniuriam enim me accipere putabam, quod rogabar. Accepi a te aliquot epistolas vno tempore, quas tu diuersis temporibus dederas. Ac velim posthac sic statuas, tuas mihi literas longissimas quasq; gratissimas fore. Quod epistolam consciam doles, nolī laborare, salua est domi, peres quum libebit. Epistolam tuam quam accepi ab L. Aruntio conscidi innocentem, nihil enim habebat, quod nō vel in concione recte legi posset. Resoluta epistola, continuo vidi, quod cupiebam, vel quod metuebam, libentissime legi tuas literas, in quibus iucundissi, mihi fuit, quod cognoui meas tibi redditas esse, ex literis tuis cognoui, intellexi, accepi, factus sum, redditus sum certior. nihil certum de te habebamus. Domitium aiunt futurum sine fascibus, quum id scies, facies, vt sciam, fac sciam, faciam, vt scias, vt noris, vt intelligas, particulam literarum tuarum, quas misisti octauio legi missam ab Attico mihi, particulam literarum

IOANNIS LODOVICI VIVIS

legit mihi Atticus, in capite tuarum literarum, in medio, ad medium, in calce, fine, extremo ad postremum. hæc erat literarum tuarum clausula. habeo, habebam literas a fratre, non tamen dicitur habui, pro accepi. Respondebo tuis literis ordine, vel promiscue, non seruato ordine, tuam rationem scribendi sequar, quoniam videtur mihi optima, commodissi. appositissi. vel vt commodius rescribam. Nec *ὁμονομίαν* meam instituas, sed ordinem conseruabo tuum, & respondebo primum postremæ tuæ paginæ. Ego respondebo tibi *ἢ σερον πρότερον ὁμονομίως*, epistolas tuas accepi duas, prior recentiorē habebat diem, altera antiquiorem. Verus epistola, & recens, dies prior, posterior, recens, antiquus, vetus, item dies repetita, quā vetustior est, quam quo epistola fuit scripta, hæc & alia inueniet permulta, qui veteres, sed Ciceronē præcipue diligēter euoluerit,

Salutandi formulæ vsui nostro aptæ.

Salutationem voco, non primam illam, quæ est scribentis ad eum, cui scribitur, nempe primi ad secundum, sed primi ad tertium per secundum, vel per quartum, quū scribet, quum videbit, quum quid ad eum

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

mādabit. hīnc tertio ad secundū per primū,
 a quarto ad secundū per tertiū solū, vel per
 tertiū ad primū. Quorū omniū exēpla sunt
 hęc. Saluta, dic sal. Salutē annunciabis, pre-
 caberis meo nomīne, meis verbis, pro me,
 mea vice Petro a Toletō hospiti meo. Salue-
 bit a me Rodericus Manricus meus. iube-
 bis saluere Gomezium Benauidiū. Signifi-
 cabis Ioanni Manrico a Lara, accepisse te li-
 teras a me quibus iubeo illū saluere. accepis-
 se me literas a Duce Betaris Francisco, qui-
 bus iniunxit, vt si quādo vel tibi, vel illi scri-
 bā, adiungā ei S. suis verbis. Si quando Mo-
 rū cōueneris, admone hoīem, vt quū ad Ros-
 fensem Episcopum mittet literas, adscribat
 precari me illi lēta omnia, ac fœlicia. Io. Clay
 mōdo patri meo S. & senectā leuē, ac facilē.
 cui ep̄lam hāc dabis legēdā, tanq̄ ad eū q̄q̄
 scriptā. Quū hoc literularū ad te exararē, ad-
 erat, vel interuenit, v̄ nūciauit mihi Al. Vi-
 ruelius, vtī suo noīe S. tibi impertirē, salutē,
 impertirer. S. optarē & optime euenire, q̄ si
 liā pbissi. iuueni collocasses, tū Christopho-
 ro Mirādæ filiolā gratulaberis salua vxore.
 Quū ad Morū dabis literas, v̄ nact⁹ fueris,
 q̄ eo proficiscat̄, & mandata ad illū miseris,

IOANNIS LODOVICI VIVIS
ne obliuiscare accuratissimam mea vice salu-
tationem adiungere ipsi & liberis, sed in pri-
mis Margaritæ Roperę meæ, quam ego, ex
quo primum noui, non amaui minus, quam
si mihi esset soror germana. Quum aliquem
tuorum mittes Segobrigam, præcipe ei, vt
quærat ibi aliquem ex familia ducis Albur-
quereani, cui mandet, vt si Cuelarem profi-
ciscatur, salutet mihi Bartholomeū a Cueva
ducis fratrem verbis amantiss. & officiosiss.
Teresule, quoniã quod optimū i pueris est,
hilarula est meis verbis suauit̃des. Illud est
animaduertendum, nō omnes salutationes
omnibus congruere, nec similiter ignotos,
aut leuiter notos debere salutari, vt amicos,
& familiares, nō idem debere iniungi supe-
riori, quod pari. non omnes metiendi sunt
eadem decempeda, sed gradatim, & distin-
cte, vt emineant signa voluntatum, in quo
prudencia est opus. Curionem, si quando ti-
bi occurrerit, si videris, si voles, si vacabit, si
erit tibi commodū, salutabis paucis verbis,
leuiter, suffrigide, suo ipsius more. Quū ad-
bis Casarem, obseruata occasione, precabe-
ris illi meo nomine propitiū numen, vt tan-
ta regnorum moles feliciter sub eo admini-

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

stretur ipsi & populis. Oro te vir clariss. ne graueris institutori tuorum liberorum s. ex me nūciare. Salutat te P. Clodius, ego vero precor tibi meliorem salutem, q̄ ab illo.

Resalutandi.

Respondet, cui vel scripsimus, vel mandauimus, executū se quod erat iniunctum per se, vel per alium, literis aut mandatis, vel nō licuisse, aut noluisse, quia nō deeeret, non expedirer, tū quid salutatus responderit. Exempla sunt huiusce generis. Quod erat in extremo tue epistolæ, vel in extrema epistola, aut charta, in fine, in calce, in postremo literarū, vt Ioannē Feuyntū nostrū salutarē, feci, & quidē per libēs. is vero, vt est ingenio suauiss. & amantissimo suorū, lætissimus de te audiuit, resalutat te plus millies, salutationē tibi remittit Cranaueldius noster cū fœnore incredibili, salutē optat tibi verā & solidā, optat tibi, quæ sibi met ipsi. precatur tibi omnia euenire ex animi tui sentētia. omnia prosperr. feliciss. faustiss. tibi & tuis. nō potui ipse Vergarā salutare pro te, quod vnice cupiebā, quoniā aberam, quoniā me aduersa valetudo domi cōtinebat, mandauit Gonzalo Tamayo, is renunciat, incredibile

IOANNIS LODOVICI VIVIS
dictū, quā grata illi fuerit tua salutatio, quāq̄
eā remittit tibi accurate, & copiose cumula-
tā, Exhilaratus est vehemēter Frācus Lear-
dus ad cōmemorationem Petri Mexiæ sui,
multo etiā magis ad salutationē, q̄ significa-
reste sui meminisse, plane amat te, & reuere-
tur bona fide, nihil non optat tibi faustū, &
latū. Ain tu, salutarī nos a Nicolao Votto-
nio: de q̄ iā pridē audiebam⁹ omnino nihil,
quēlo iube eū a nobis saluere, & meminisse
veteris nostræ amicitia, ac familiaritatis Lo-
uanienſis. M. Crassus misit S. chartaceā, vt so-
let, mallē aureā, hoc dūtaxat tempore, redde-
tu illi, p me chartaceā itē, aut si mauis, aēreā,
quū illū cōuenies. Grata fuit salutatio Val-
di, ego illi pro salute lignea vel chartacea, red-
dā argenteā. Salutē Gabriel Valdaura hoc
tēpore ad me: quin potius literas, & quidē
copiosas de rebus suis oībus, aut nostris cō-
munibus: renuncia ei, nō expectare me ab
eo salutationes, sed eplās, aut quod matrona
illa castissima marito scribit, Nil mihi rescri-
bas, attamē ipse veni. Clodius ergo S. mihi:
satiū esset cedi ab alio, q̄ ab illo salutarī. Pi-
so nobis sal. Rogo te anserio: quo ore: quo
vultus: quibus verbis: nā est admodū sub do

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

lus, & maleuolentiã blãditia verborũ assue-
 uit occultare. Sed vincamus bono malũ, re-
 pende ei salutationẽ plena manu, & verbis
 amantissimis. Cũ Demetrio nolo mihi esse
 rei quicq̃, meliore ac cõmodiore vtemur eo,
 si nullus penitus sit nobis vsus cũ illo, pro-
 cul queso ab hac pice, ne inquinemur, crede
 mihi ericius est, ne accedas propius. Fabiũ
 Gurgitem nolui salutare tibi ne insolescat.
 Cornelio Nepoti nõ reddidi tuã salutio-
 nẽ veritus, ne arrepta vnus colloquioli oc-
 casioe, insinuet se in meã familiaritatẽ. nosti
 quãtus sit irrepẽdi artifex, & admissus q̃ mo-
 lest⁹ sit, atq; importun⁹, & excussu difficilis.

De Breuitate Epistolæ.

ILlud præterea iam olim quesitum, quam
 breuẽ esse epistolã conueniret. Nam De-
 metrius Phalereus, seu quis est alius, longã
 epistolã librũ appellat, nõ epistolã. Et L. Se-
 necæ hæc sunt verbalib. episto. vi. Ne eplæ
 modũ excedã, quẽ nõ debet sinistra manum
 legentis implere, in aliũ diem hanc litem cũ
 dialecticis differã. Quanq̃ eius ipsius episto-
 læ interdũ quoq; dextram bis implent. Ci-
 ceronis etiã aliqua, ad Atticũ præcipue, ad
 alios quoq; nonnullos volumina sunt, non

IOANNIS LODOVICI VIVIS

epistolæ, quas se ideo tam longas ait conscribere, quod dormire non possit, idem ad eundem, ait se interdum λακωνικῶν σκετῶν mittere. & ad D. Brutum imitari λακωνισμὸν illius. omnia temperabat personis & negotiis, quum expediebat, & scribebat fulse, & sic ad se gaudebat scribi. idcirco Brutum increpat, quod in medio ardore civilis belli breves ad se literas dedisset. quum negotia longissimas flagitarent, ut sciretur explicatius, quid ageret, quidque esset acturus. morosis, incognitis, amicis simulatis, breves, itidem occupatis, aut iis, quos eo scribendi genere videbat delectari, quasi multa paucis verbis concluderent. Cuiusmodi erat D. Brutus. novi item amici breuibus sunt epistolis initio tentandi, ut amnes ignoti cunctabunde sunt qui vel mediocres epistolas loquaces iudicent, atque aspernentur. sunt qui epistolam iniuriam interpretentur, demum tamen operam, ne in alterutro modum excedamus. si necessaria omittas, omnes sunt nimis breves. si superuacanea infarcias, omnes sunt nimis longæ. multum te accommodari convenit ingenio illius, cui scribis, & pro ratione materie licebit in fine aut brevitate excusare apud illum, quod longas cupit, aut prolixitatem apud eum, qui breuibus

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

delectatur, illa excusat negotijs, aut nostris, aut illius, & pudore, ne obitrepamus, aut interpellemus in maximis occupatū. prolixitas excusatur rei qualitate, dulcedine cum illo colloquendi. Nihil perinde videtur mihi alienum ab epistolis, quā diffusa in locis cōmunibus iactatio, nisi forte libri sint potius de sapientiæ præceptis, aut de studijs humanitatis, vel encyclopædia. Epistolia, & codicilli, quæ paucis verbis acurā quampiā sententiā concludunt, plurimum habent venustatis. Quum licebat, noluitis, nunc quum vultis, non licet. q̄ si nihil habeant insolens, superbū, fastidiosum mitti possunt, vel ad reges ipsos, ac principes, & homines quantūuis supcillosos. Hieronymus Salinas Theologus Inacho Mendoza Cardinali Episcopo Burgensi ardentem pietatem precatur. Lutetiæ Natali Io. Baptistæ 1533. Scio prudentiæ tuę nō esse opus consultore, memoria autem propter varietatem & magnitudinē negotiorū nonnunq̄, itaq̄ rogo te, memineris nationis studiosorū hoīm, nā de voluntate in illos tua nihil dubitamus. Marcus Laurinus Carolo V. Cæsari Augusto, regi Hispaniarū S. Nec abs te contendo, vt mea

IOANNIS LODOVICI VIVIS

caussa iustitiam violes, quod nec tu faceres,
 quantūlibet rogatus, nec velim te per igno-
 rantiam iniuste agere. itaq; libellum hunc,
 quē custodiæ iustitiæ tuæ confeci, oro atten-
 te legas. tales erant Lacedemoniæ epistolę,
 & responsiones, quę etiā in proverbiū vene-
 runt. Res male gesta est, qui superfuere mili-
 tes, esuriūt. πρὸς τὰ παρ' ἡμῶν γραφθέντα, καὶ ἡ οὖν.
 Sunt, qui in respondendo repetant, ceu epi-
 stolæ illius capita, ad quā: rescribūt. quod so-
 let in grauib; fieri negotiis. & tamē accu-
 ratius, quū a nonnullis lectum iri respōsum
 arbitrantur, non lecta epistola prouocante.
 Nā hoc sine etiā in leuioribus fecerūt qui-
 dā, vt ij, qui suas epistolas cogitabant edere
 nō editis, ad quas rescriberēt. Sicuti Plinius
 & Politianus, fit hoc interdū cōpendij gra-
 tia, & vt lectoris, tū labori, tū intelligētix cō-
 sulatur. adde etiā, quoniā in disceptatiōibus
 nostra causa magis ea via adiuuat, quū quæ
 ille vel eloquētia cōuestiuit, vel muniuit co-
 loribus, roborauit argumētis, nos omni de-
 tracto præsidio, oculis subiicimus nuda, atq;
 inermia. q̄ astus erat olim oratoribus perusi-
 tatus. Ergo vnaquæq; eplā virtutē aliquā ha-
 bere debet, vel in reb; vel in dictiōe, qua cō

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

mendet, libēterq; & ab ijs legat, ad q̄s mittit
& a posteris q̄q; si ad eos pueniat. vñ multę
placuerūt ep̄le, refrixē, & iacuerūt plures.

De Authoribus Epistolarum.

ANtiquissima enim epistola exāt Pla
tonis per paucę, et Demosthenis. hinc
M. Tullij amissę quidē multę, sed multę etiā
in hanc vsq; atātē reseruata, in quibus præ
ter verba & dictionē, quibus vir ille ceteros
omnes scriptores latinos dūtaxat tāto post
se interuallo relinquit, plurimum inest, & ad
Respu. & ad priuatas iudicij, ac prudentiæ.
Senecę epistolę volumina sunt de philoso
phia, accommodatior ad vsū Plinius Cę
cilius, eorū præsertim, qui de negotijs priua
tis, aut Rep. nō scribunt. nā huiusmodi me
lior Cicero. Plinius vero succinctus, & festi
uus, & facetus, & acutus, & frequens cōcin
nis sententijs, doctis atq; acutis ingenijs mi
rifice est aptus, qui scholasticas inter se mit
tunt epistolas & vmbaticas, vt idē ipse ait,
quibus oportet plus ornatus & cōdiment
adiungi, quando rebus non perinde nitunt.
Sparsa apud Græcos feruntur complures.
Luciani dilucidæ ac faciles. Philostrati pi
cturatiores, quā decet hoc sermonis genus.

IOANNIS LODOVICI VIVIS

vtræq; inanes sunt, & leuiculos habent sensus. Synesij itidem nō parum elaborate metaphoris potissimum. Sunt nonnullæ Basilij, Gregorij, Libanij, & aliorum breues argutæq;, scholæ & hominibus ociosis congruentes magis, q̄ negotijs. Sed redeamus ad latinos. post Pliniū scripserunt epistolas Christiani homines, suis tēporibus nō Christianorum solum, sed omnium quoq; sine controuersia eruditissimi. Tertullianus durus nempe aser, Cyprianus nō perinde, & si eiusdem gentis, Augustinus item aser mollior, sed minus tersus ac comptus Hieronymus ardens & vehemens, vt videatur semper ad iudices dicere de causa capitali. Ambrosius Lenior ac placidior, aliq̄ interdū locis sub- turbidus, Symmachus nec magnitudine rerum, nec gratia sermonis potuit conseruare famam posterorum. Sidonius Apollinaris Aluernas obscurus, perplexus, fauorem iudiciorum, nec consecutus est, nec meretur. Lōgo post hos intervallo velut stellula inter densissimas tenebras emicuit Franciscus Petrarca, prolixus, ac plerisq; locis morosus, difficilisq;, & multū trahens ex rubigine ac situ suorum temporum. Multo post se-

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

quitur qui ætate auorū primus cepit in Italia latine balbutire Gasparinus, cuius epistolæ vel hac de causâ merentur laudē quia in seculo doctorum primæ. Huic succedunt Leonardus Aretinus parum adhuc excultus, tū lingua tersiores Philelphi duo, pater & filius sententijs inanes, & subfrigidi, nec compositione satis grata. Poggius garrulus nugator & rabula. Pius secundus Pontifex qui & Aeneas Syluius natura fœlix, infœlix arte. Aegidius Calētius, & Cāpanus nō contemnendi. Quāq̄ hic in ostentationē est maxima ex parte cōpositus. Sabellicus vbiq; copia, & facilitate, & iucunditate sui similis. Pomponius Læius Romanę puritatis adeo studiosus, vt nec græce quidē scire voluerit, ne quid alienū sonaret, aut admisce-ret linguæ illi quiritiū. ita & verba habet electa, & dictionē satis castigatam. Io. Picus, & Angelus Politianus magni huius verba facile complectaris atq; exosculeris, illius nō possis nō probare. ille sententiarū pondere & sanctitate dictionis excellens, hic acumine & festiuitate amabilis. nisi quod laudis nimia cupiditate supra epistolæ limites assurgit, ludit etiā nō raro, & lasciuit. Rebus q̄q;

IOANNIS LODOVICI VIVIS
displicere posset seueris & eruditōe p̄stātī-
bus, q̄a multus est in materia leuissima, & mi-
nutissima, sui ostētor, & in eos q̄b⁹ nō p̄-
bare, acerbe maledicus, allubescūtheq̄ q̄dē
adolescētib⁹, velut pugne & certamina, gra-
uibus aut, & sc̄tis viris insuauia s̄t, & imbuū-
tur tenerē mētes duob⁹ vitijs humane socie-
tati p̄niciosis iactātia, & amarulētia linguę.
qd̄q̄ est indignius, de reb⁹ villissimis, de lite-
rula, de syllabula, de vocula, de intelligentia
versiculi, v̄ negligēdi, p̄ interim etiā obscœ-
ni, & moribus dānosī. Grauior est Hermo-
laus Barbarus, & disciplinarū cognitiōe si-
ne vlla p̄sum cōparatione excultior, sed du-
riusculus & p̄plexus. Admiscuit se his Phi-
losophaster Marcilius Ficinus, vt oloribus
gauia, atq̄ ep̄las cōposuit, vt de Platonicijs
q̄stionibus disputaret, dictiōe inuenusta &
molesta. Ep̄lis Fran. Pici, & si minus tersis q̄
patruī, magis t̄n̄ deest genius, q̄ vel dictiōis
elegātia, vel sententiarū p̄odus. Rodolphus
Agricola, si ipse sua emēdasset, maximis q̄q̄
veterū potuisset cōparari, tanta erat in illius
eruditōe soliditas, & sanitas, atq̄ acrimonia
in iudicādo. Ioānis Capnionis ep̄las nuper
vidimus, simul & natas & extinctas, adeo

DE CONSCRIBEN. EPISTOLIS.

dānauit eas tacitus doctorū cōsensus, vt vix potuerit paucos vitę mēses impetrare. Christophorus Lōgolius nimia cura imitatiois, bonā naturā corrūpīt. Verba habet Cicero- niana, mira religiōis ne, an supstitiōis obser- uatiōe: sensus est ineptior, ppter ea qđ dicta grādia rebus exiguis aptabat, Nō enī satis il- li erat, verba & phrasin Ciceronis miro stu- dio imitari, nisi etiā totū Ciceronē exprime- ret, rē illā pub. simularet, & curā imperij, quo totus orbis cōtinebat̄ priuatus ipse, & in an- gulū studiosi secessus abditus. in q̄ tā erat ri- diculus, q̄ si gigātis vestitū induisset, & ver- ba ac pronounciationē gigātis effingeret, vt gigas crederet̄. legēdus tñ ppter verba. Su- perant scriptores oēs atatis huius, & equāt eos, q̄ patrū atq; auorū memoria vixerūt in- genio, eruditione, faciūdia, Erasmus Rot. & Gulielmus Budeus, vario & diuersiss. dicē- di genere. sed vterq; in suo prestās, Erasmus facilis, & dilucidus, vt alias semper. G. Bu- dæus nouo quodā atq; inusitato dicendī ge- nere est delectatus, qđ sit admirari, q̄ imitari prōptius. Pauli ep̄læ augustiores sunt, q̄ vt illas fas sit sub nostram censuram venire.

Brugis 1533.

1859864

